

filos

οφική λίθος

Τ190-ΕΤΟΣ 44^ο - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2024

Τα έθιμα του Χειμώνα

- ❖ Τα Χριστούγεννα των λαών
- ❖ Έθιμα Πρωτοχρονιάς
- ❖ Αγιασμός των υδάτων
- ❖ Άνοιγμα του Τριωδίου
- ❖ Έθιμα της Καθαρής Δευτέρας
- ❖ Η μετάβαση από τον χειμώνα στην άνοιξη
- ❖ Το Σύμπαν ως μια απάντηση

φιλοσοφική λίθος

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έκδοση του περιοδικού *φιλοσοφική λίθος* είναι αποτέλεσμα μη αμειβόμενης εργασίας. Αποτελεί μία εθελοντική προσφορά τόσο από πλευράς αρθρογράφων όσο και των υπολοίπων συνεργατών σε τεχνικά θέματα. Τα άρθρα που δημοσιεύονται είναι προϊόν έρευνας στους χώρους της επιστήμης, της τέχνης, της φιλοσοφίας και της μεταφυσικής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

ΑΓ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ 29,
ΑΘΗΝΑ 11361
Τηλ. 210 8810830

Πληροφορίες:
www.nea-acropoli.gr

ΕΤΟΣ 44°, ΤΕΥΧΟΣ 190
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2024

Εκδότης

Ομάδα Ε. Ν. Α.

Διεύθυνση Σύνταξης

Κ. Φραντζικινάκης

Υπεύθυνος Έλης

Φανή Γκούφα

Ατελιέ

Δ. Γακηλάζος

Στοιχειοθεσία - Διόρθωση

Γιώργος Βενέτης

Δημ. Σχέσεις - Διακίνηση

Π. Βεκρής

Μεταφράσεις

Ι. Αληζιώτη

Συνεργάτες

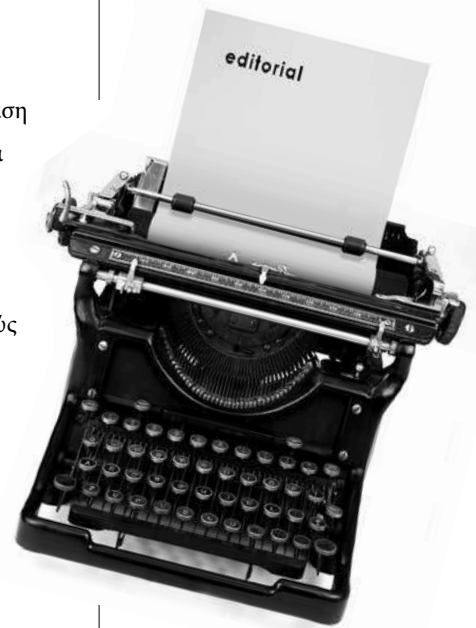
Σ. Παττακός, Σ. Κουκουβής, Ν. Τύμη, Π. Βεκρής,
Λ. Αλεξανδράκη, Β. Γεωργιοπούλου, Γ. Βούλγαρης
Χ. Κληματσίδας, Κ. Δαϊκίδου, Α. Χατζημπαλάση
Ε. Μιλοβάνοβα, Δ. Γακηλάζος, Ι. Σταυρουλάκης,
Ν. Κομπογιάννης, Μ. Κατίνας, Φ. Ζαχαριάδης, Γ.
Πίτσικας, Ο. Παπλάς

περιεχόμενα

3. Από τον εκδότη
4. Η εσωτερική σημασία του Χειμερινού Ηλιοστασίου
6. Τα Χριστούγεννα των λαών
10. Το Σύμπαν ως μία απάντηση
16. Έθιμα των Χριστουγέννων
26. Έθιμα της Πρωτοχρονιάς
32. Έθιμα του Φεβρουαρίου
36. Έθιμα του Τριωδίου και των Αποκριών
44. Έθιμα της Καθαράς Δευτέρας
50. Στο επόμενο τεύχος

editorial

Μετά από 40
συνεχόμενα
χρόνια έκδοσης
του περιοδικού
Νέα Ακρόπολη
συνεχίζουμε να
αναζητούμε τη
φιλοσοφική λίθο...

Όλα τα παραπάνω
δεν αποτελούν
πλέον για μας
διανοητικές
αλήθειες, αλλά
έναν τρόπο ζωής,
που βελτιώνει
καθημερινά τον
εαυτό μας και τον
κόσμο.

Το αλχημικό έργο
βρίσκεται σε
εξέλιξη...

Τα έθιμα και οι παραδόσεις του χειμώνα συνήθως συμβολίζουν τη μετάβαση από την περίοδο της ζέστης και άνεσης στον ψυχρό, σκοτεινό και συχνά αντίξοο χειμώνα. Εξυμνούν την ανθεκτικότητα, την αλληλεγγύη και την ελπίδα παρά τις δυσκολίες. Πολλά σχετίζονται με γιορτές που συνδέονται με την επιστροφή του φωτός ή την προσπάθεια να διατηρηθεί η ζωή κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Όπως θα δούμε στα άρθρα που ακολουθούν, η εποχή του χειμώνα έχει αρκετούς εσωτερικούς συμβολισμούς όπως:

Εσωτερική Ανανέωση: Όπως ο φυσικός κόσμος μπορεί να μεταβαίνει από μια περίοδο ανάπαυσης στην επανεκκίνηση της άνοιξης, ο χειμώνας μπορεί να αντιπροσωπεύει την εσωτερική ανανέωση και αναγέννηση.

Σκοτάδι και Φως: Ο χειμώνας, με τις μικρότερες μέρες και τις μεγαλύτερες νύχτες, μπορεί να συμβολίζει την εσωτερική αναζήτηση για φως στις σκοτεινές πτυχές της ζωής μας.

Στάση και Νέο ξεκίνημα: Ο χειμώνας μπορεί να είναι εποχή για στάση, εσωτερική ανασκόπηση και προετοιμασία για νέα ξεκινήματα. Είναι σαν να δίνει τη δυνατότητα να σταματήσουμε, να αναλογιστούμε και να επανεξετάσουμε την πορεία μας.

Εσωτερική Ηρεμία: Η ηρεμία του χειμώνα μπορεί να προσφέρει μια ευκαιρία για εσωτερική ηρεμία, που είναι σημαντική για την αποφυγή του άγχους και την ισορροπία μας.

Από την άλλη τα έθιμα των Αποκριών έχουν πολλαπλές συμβολικές σημασίες και προέρχονται από αρχαίες παραδόσεις και πολιτισμούς. Ο συμβολισμός τους ποικίλλει ανάλογα με την περιοχή και την κουλτούρα, αλλά υπάρχουν κάποιες κοινά, όπως:

Αποχαιρετισμός του Χειμώνα: Οι Απόκριες συνήθως σηματοδοτούν το τέλος του χειμώνα και την προσεχή άφιξη της άνοιξης. Τα έθιμα των Αποκριών μπορούν να ερμηνευτούν ως τρόπος να αποχαιρετήσουμε το κρύο και το σκοτάδι και να υποδεχτούμε το φως και τη ζωή.

Αποτίμηση των Αντιθέσεων: Οι Απόκριες εστιάζουν σε αντιθέσεις - το σκοτάδι έναντι του φωτός, του κακού έναντι του καλού. Ορισμένες φορές, οι συμμετέχοντες φορούν μάσκες για να αποδώσουν αυτές τις αντιθέσεις.

Απελευθέρωση και Ανατροπή Ρόλων: Οι παραδόσεις επιτρέπουν στους ανθρώπους να αποδράσουν από την καθημερινότητα και να αλλάξουν ταυτότητες. Μέσω των μασκών και των αποκριάτικων στολών, οι άνθρωποι μπορούν να εκφράσουν διαφορετικούς εαυτούς και να ανατρέπουν τους καθιερωμένους ρόλους τους.

Αποκριάτικος Χορός και Γιορτή: Ο χορός και η μουσική συχνά συνοδεύουν τα εορταστικά γεύματα και τις εκδηλώσεις των Αποκριών. Αυτές οι εκδηλώσεις μπορούν να ερμηνευτούν ως μέσο για να γιορτάσουμε τη ζωή και την αλληλεπίδραση με τους άλλους.

Τα έθιμα των Αποκριών, γεμάτα με μάσκες, χορό και γιορτή, συχνά έχουν συμβολισμούς που τιμούν την αλληλεπίδραση μεταξύ αντιθέσεων, την ανταλλαγή ρόλων και την ελευθερία από τα συνηθισμένα περιορισμούς της καθημερινότητας.

Αυτή η περίοδος μπορεί να αποτελέσει μια πολύ καλή ευκαιρία για εσωτερική αναζήτηση ισορροπία και αρμονία. Είναι σαν να μας δίνεται η δυνατότητα να εστιάσουμε στον εσωτερικό μας κόσμο, να εξετάσουμε τις σχέσεις μας, τις σκέψεις μας και την μελλοντική μας κατεύθυνση.

Η εσωτερική σημασία του Χειμερινού Ηλιοστασίου

Κείμενο: Δημήτρης Γιαννακόπουλος

Μια διαφορετική κλίση της Γης γύρω από τον άξονά της, στη μέγιστη ή ελάχιστη απόστασή της από τον Ήλιο στο κέντρο του Ηλιακού συστήματος, ευθύνεται για τις διαφορετικές εποχές. Έτσι, όταν στο βόρειο ημισφαίριο της Γης έχουμε χειμώνα, στο άλλο αντίστοιχό της έχουμε καλοκαίρι και αντίθετα. Είναι αυτοί οι παράγοντες, οι οποίοι ορίζουν τις διαφορετικές εποχές, τις ισημερίες και τα ηλιοστάσια σε φυσικό επίπεδο.

Κάθε τι εξωτερικό ωστόσο έχει και τις αντίστοιχες επιδράσεις του στο εσωτερικό των όντων και των ανθρώπων. Έτσι, οι αρχαίοι πολιτισμοί από πάντα έδιναν μεγάλη σημασία σε αυτές τις τέσσερις διαφορετικές ημέρες του χρόνου, αυτές τις τέσσερις «στιγμές» στις οποίες η Γη είχε μια ιδιαίτερη-διαφορετική θέση στον χώρο και τον χρόνο. Ονομάστηκαν ισημερίες και ηλιοστάσια, και ήταν οι πυξίδες γύρω από τις οποίες τόσο σε πρακτικό όσο και σε εσωτερικό άξονα γυρνούσε η ανθρώπινη ιστορία.

Μια εποχή του χρόνου, τον χειμώνα, είτε για το βόρειο είτε για το νότιο ημισφαίριο, ένα μέρος της Γης, έχει την ελάχιστη επαφή του με τον ορατό φυσικό και ζωτικό «πατέρα» του ηλιακού συστήματος, τον Ήλιο. Την ημέρα αυτή, η νύχτα «νικάει», και ο ήλιος βρίσκεται στη μεγαλύτερη «πτώση» του. Η κίνηση της Γης είχε μεγάλη σημασία για την εσωτερική ζωή του ανθρώπου και έχει ακόμα σε ένα εσωτερικό κλειδί ερμηνείας. Ο κάθε άνθρωπος έχει το δικό του ταξίδι στην αναζήτηση της ψυχής του και του εαυτού του. Έχει και εκείνος έναν δικό του εσωτερικό Ήλιο και ένα δικό του σκοτάδι, ως έλλειψη -φωτός, πνεύματος, ουσίας, σκοπών, ιδεωδών, σοφίας. Όπως όλα τα στοιχεία της φύσης, έτσι και αυτός, ρίχνει τα φύλλα του το φθινόπωρο, ανθίζει την άνοιξη, το καλοκαίρι έχει τη μεγαλύτερη του ενέργεια, και τον χειμώνα, βιώνει τον «θάνατό» του.

Εκείνη την ημέρα, που ταυτίζεται σήμερα με την 21η Δεκεμβρίου για το βόρειο ημισφαίριο και 21η Ιουνίου αντίστοιχα για το νότιο, το σκοτάδι κυριαρχεί και η ενέργεια του φωτός βρίσκεται στη χαμηλότερή της εκδήλωση. Στον Αιγυπτιακό πολιτισμό υπήρχε η αντίληψη, ότι δεν είναι σίγουρο ότι ο Ήλιος θα ανατείλει αύριο ξανά. Τίποτα δεν είναι σίγουρο... Θα δώσει σήμερα ο Ήλιος τη μεγαλύτερη του μάχη. Θα νικήσει ή θα χάσει; Τίποτα δεν ήταν δεδομένο. Όντας ενωμένοι με τη φύση και την εσωτερική σημασία των πραγμάτων και των γεγονότων, έβλεπαν τη Φύση ως κάτι το ενιαίο. Βίωναν μία εκδήλωση, έναν κόσμο, μία ουσία, και τον άνθρωπο αναπόσπαστο κομμάτι της. Θα νικήσει σήμερα ο άνθρωπος; Θα μπορέσει να περάσει μέσα από το δικό του μεγαλύτερο σκοτάδι ώστε να ανθίσει εσωτερικά την άνοιξη; Τίποτα δεν είναι σίγουρο...

Κανένας δεν ξέρει, αν και ο καθημερινός ήλιος του ανθρώπου θα ανατείλει την επόμενη μέρα ξανά. Γιατί σήμερα, στο Χειμερινό Ηλιοστάσιο, ο άνθρωπος δίνει τη μεγαλύτερή του μάχη.

Οι Θεοί του φωτός γιορτάζονταν αυτή την ημέρα, ή αλλιώς η ημέρα αυτή θεωρούταν το σημείο της γέννησής τους. Ο Μίθρας ως θεός του φωτός και της σοφίας κατά τον ζωροαστρισμό, ήταν

ο προστάτης της «Άσα»- της αλήθειας και της τάξης, συμβολικά δηλαδή της σοφίας που αποκτά ο άνθρωπος όταν έχει βάλει φως στη ζωή του. Αντίστοιχα η γέννηση του Χριστού που έχει καθιερωθεί σήμερα στις 25 Δεκεμβρίου είναι το σημάδι της έλευσης του φωτός μέσα στο σκοτάδι των καιρών. Τα Σατουρνάλια στη Ρώμη προς τιμήν του Θεού Κρόνου και τα αντίστοιχα Κρόνια στον ελληνικό πολιτισμό είναι κάποια άλλα τέτοια παραδείγματα.

Στον ύστερο Ρωμαϊκό πολιτισμό, εορταζόταν στο χειμερινό ηλιοστάσιο, ο «Sol Invitus» ή αλλιώς, «ο ακαταμάχητος ήλιος», ο Ήλιος που στο τέλος πάντα νικάει όλα τα σκοτάδια και καταφέρνει να ανατείλει ξανά. Ήταν μια γιορτή του θεού Μίθρα, ωστόσο η σημασία του δεν ήταν μόνο λατρευτική αλλά κυρίως εσωτερική.

Εκείνη την ημέρα, οι ρωμαϊκές λεγεώνες κρύβανε τα σύμβολα και τα λάβάρά τους, όπως είχε κρυφτεί αντίστοιχα και ο Ήλιος, και επαγρυπνούσαν μέχρι να βεβαιωθούν ότι

ο Ήλιος θα ανατείλει ξανά. Να ανατείλει την επόμενη μέρα ακαταμάχητος και νικητής, πάνω στο σκοτάδι της άγνοιας. Τίποτα δεν είναι σίγουρο, μέχρι ο Ήλιος να ανατείλει ξανά.

Σήμερα, ίσως θεωρεί κανείς ότι αυτά δεν έχουν σημασία και ότι είναι απλά δοξασίες και προκαταλήψεις του αρχαίου καιρού. Ωστόσο, ως ένα φυσικό φαινόμενο, οι χειμώνες και οι διαφορετικές εποχές, επηρεάζουν τη ροή της εκδήλωσης κάθε χρόνο και στη στροφή του χρόνου βρίσκονται αυτοί

οι σταθμοί-στάσεις, τα ηλιοστάσια. Η ζωή φθίνει μέχρι να αναγεννηθεί ανανεωμένη την άνοιξη. Αν όλη η φύση, τουλάχιστον στον πλανήτη μας ακολουθεί αυτούς τους κύκλους. Έτσι και ο άνθρωπος ως μέρος της φύσης ακολουθεί αναπόφευκτα αυτό τον ρυθμό.

Στη σπειροειδή κίνηση της εξέλιξης του ανθρώπου προς την ανακάλυψη της πορείας του στη ζωή, προς την ανάβαση ως το κέντρο του εαυτού του, υπάρχει ένα χαμηλό σημείο, αυτό είναι ο χειμώνας του και το χειμερινό ηλιοστάσιο. Οι μεγαλύτερες δυσκολίες, η μεγαλύτερη πτώση, βρίσκονται συμβολικά αυτήν την εποχή, για αυτό χρειάζεται να επαγρυπνούμε όπως η ίδια η φύση, έτσι ώστε να μπορούμε και εμείς να ανατείλουμε ξανά, όπως ο Ήλιος. Με αυτόν τον τρόπο, ο άνθρωπος θα ανατείλει πιο σοφός και πιο δυνατός, στην πορεία του στη ζωή ακολουθώντας και εκείνος τη ροή της ζωής, ως ένα ον με νου και καρδιά στην αναζήτηση του εσωτερικού του Ήλιου-Εαυτού.

α γνωρίσουμε σε αυτό το άρθρο πως οι διάφοροι λαοί γιορτάζουν τα Χριστούγεννα, τι έθιμα έχουν και πως τελικά αυτή η «μαγική περίοδος των Χριστουγέννων», ενώνει τους ανθρώπους με ένα πνεύμα αγάπης, χαράς και ελπίδας. Μια γιορτή που εορτάζεται από περίπου 2,4 δισεκατομμύρια ανθρώπους, ή το 31,1% του πληθυσμού της γης!

Σημαντικό είναι να παρατηρήσουμε ότι καθώς πλησιάζουν αυτές οι μέρες, όλοι οι άνθρωποι επηρεαζόμαστε ψυχολογικά, γινόμαστε πιο δεκτικοί και φιλεύσπλαχοι προς τους άλλους και αναζητάμε να μοιραστούμε όμορφες στιγμές με τους δικούς μας ανθρώπους.

Ας δούμε μερικά από τα έθιμα που έχουν κάποιοι λαοί:

Αυστραλία

Στην Αυστραλία τα Χριστούγεννα γιορτάζονται το καλοκαίρι, οπότε οι άνθρωποι συχνά πηγαίνουν στην παραλία για να κολυμπήσουν και να κάνουν ηλιοθεραπεία. Λόγω της γεωγραφικής θέσης της Αυστραλίας, τα Χριστούγεννα εκεί είναι καλοκαίρι. Αυτό έχει οδηγήσει σε ορισμένες μοναδικές παραδόσεις και έθιμα, τα οποία συνδυάζουν τα παραδοσιακά χριστιανικά ήθη με την αυστραλιανή κουλτούρα. Την ημέρα των Χριστουγέννων, οι οικογένειες πηγαίνουν στην εκκλησία για τη Λειτουργία. Μετά την εκκλησία, οι περισσότεροι Αυστραλιανοί περνούν την ημέρα τους στην παραλία, όπου κάνουν πικ νικ, κολυμπούν και παίζουν. Ο Άγιος Βασίλης έρχεται επίσης στην παραλία, φορώντας σορτς και καπέλο με γείσο, για να μοιράσει δώρα στα παιδιά.

Κάποια έθιμα που συναντάμε:

Τα κάλαντα στο φως των κεριών: Την παραμονή των Χριστουγέννων, πολλοί Αυστραλιανοί συγκεντρώνονται σε πάρκα και πλατείες για να τραγουδήσουν κάλαντα κρατώντας αναμμένα κεριά.

Το Christmas bush: Το Christmas bush είναι ένα αυστραλιανό λουλούδι που ανθίζει στα τέλη του καλοκαιριού. Χρησιμοποιείται συχνά στη χριστουγεννιάτικη διακόσμηση.

Το Carols by Candlelight: Το Carols by Candlelight είναι ένα Χριστουγεννιάτικο φεστιβάλ που πραγματοποιείται σε πάρκα και πλατείες σε όλη την Αυστραλία. Οι άνθρωποι συγκεντρώνονται για να ακούσουν χριστουγεννιάτικα τραγούδια και να τραγουδήσουν μαζί.

Βέλγιο

Στο Βέλγιο την ημέρα των Χριστουγέννων, οι οικογένειες πηγαίνουν στην εκκλησία για τη Λειτουργία. Μετά την εκκλησία, οι περισσότεροι Βέλγοι περνούν την ημέρα τους με τους φίλους και την οικογένειά τους. Μερικοί πηγαίνουν για πεζοπορία ή σκι στα βουνά, ενώ άλλοι πηγαίνουν για ψώνια ή για επίσκεψη στις χριστουγεννιάτικες αγορές.

Κάποια έθιμα που συναντάμε:

Το Sinterklaas: Ο Sinterklaas είναι ο Βελγικός ισοδύναμος του Αγίου Βασίλη. Φτάνει με ένα άλογο και τον βοηθό του, τον Zwarte Piet, στις 5 Δεκεμβρίου. Τα παιδιά κρεμάνε τις κάλτσες τους στο τζάκι για να τις γεμίσει με δώρα.

Οι χριστουγεννιάτικες αγορές: Οι χριστουγεννιάτικες αγορές είναι δημοφιλείς στο Βέλγιο. Στις αγορές αυτές πωλούνται χειροποίητα είδη, χριστουγεννιάτικα στολίδια και φαγητά.

Βόρεια Ευρώπη

Στη Γαλλία, τα παιδιά αφήνουν τα παπούτσια τους έξω από την πόρτα των σπιτιών τους την παραμονή των Χριστουγέννων για να τα γεμίσει ο Père Noël, ο Γάλλος Άγιος Βασίλης. Στη Γερμανία, οι άνθρωποι τρώνε παραδοσιακά πιάτα όπως το χριστόψωμο και το λουκάνικο με λάχανο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι άνθρωποι τρώνε πίτα με κέικ, καθώς και φουά γκρα (γαστρονομική παράδοση της γαλλικής κουζίνας, αποτελούμενη από λιπαρό συκώτι χήνας ή πάπιας).

Νότια Ευρώπη

Στην Ελλάδα, τα παιδιά τρώνε κουραμπιέδες και μελομακάρονα και τραγουδούν τα κάλαντα. Στην Ιταλία, τα παιδιά αφήνουν τα παπούτσια τους έξω από την πόρτα των σπιτιών τους την παραμονή των Χριστουγέννων για να τα γεμίσει ο Babbo Natale, ο Ιταλικός Άγιος Βασίλης. Στην Ισπανία, τα παιδιά τρώνε Turrón, ένα είδος ξηρού καρυδιού.

Ηνωμένες Πολιτείες

Και στις Ηνωμένες Πολιτείες, τα παιδιά αφήνουν τα παπούτσια έξω από την πόρτα των σπιτιών τους την παραμονή των Χριστουγέννων για να τα γεμίσει ο Santa Claus, ο Αμερικάνικος Άγιος Βασίλης. Τα κοινά αυτά έθιμα έχουν βαθύτατους συμβολισμούς, δεδομένου ότι κάποια από αυτά είναι και πολύ αρχαία...

Το χριστουγεννιάτικο δέντρο

Ένα έθιμο που έρχεται από την αρχαία Ρώμη, όπου οι άνθρωποι συνήθιζαν να στολίζουν τα σπίτια τους με έλατα κατά τη διάρκεια του χειμώνα.

Στη Γερμανία συνήθιζαν να στολίζουν τα έλατα με φρούτα και καρπούς για να προσελκύσουν την καλή τύχη για τη νέα χρονιά.

Το πράσινο χρώμα του δέντρου συμβολίζει τη ζωή, ενώ τα λαμπάκια και τα στολίδια συμβολίζουν την ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον.

Το μοίρασμα δώρων

Στην αρχαία Ελλάδα, οι άνθρωποι αντάλλασαν δώρα στις γιορτές του Θεού Διονύσου. Το μοίρασμα δώρων στα Χριστούγεννα συμβολίζει την αγάπη και την καλοσύνη. Μία πολύ ωραία παράδοση που μπορεί να δείξει στα αγαπημένα μας πρόσωπα ότι τα σκεφτόμασταν αυτές τις μέρες!

Το χριστουγεννιάτικο ρόδι

Το έθιμο του σπάσιμο του ροδιού τα Χριστούγεννα είναι ένα παραδοσιακό έθιμο που συναντάται σε διάφορες χώρες όπως την Ισπανία, την Ιταλία, την Τουρκία και την Ελλάδα. Σύμφωνα με το έθιμο, την παραμονή των Χριστουγέννων, ο νοικοκύρης του σπιτιού σπάει ένα ρόδι στην είσοδο του σπιτιού, λέγοντας μία ευχή να ευημερήσουν και να αποκτήσουν τόσα αγαθά όσοι και οι σπόροι του ροδιού.

Το ρόδι είναι ένα σύμβολο της καλής τύχης και της ευημερίας. Οι κόκκινοι καρποί του συμβολίζουν την αφθονία και την ευτυχία. Το σπάσιμο του ροδιού συμβολίζει την αρχή ενός νέου και αισιόδοξου έτους.

Το έθιμο του σπάσιμο του ροδιού έχει τις ρίζες του στην αρχαιότητα. Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι το ρόδι ήταν ένα ιερό φυτό που έφερνε την καλή τύχη. Το σπάσιμο του ροδιού ήταν ένα τελετουργικό που γινόταν για να προσελκύσει την καλή τύχη και την ευημερία για το νέο έτος.

Το άναμμα των κεριών

Το άναμμα των κεριών είναι ένα έθιμο που συμβολίζει το φως της ελπίδας. Το έθιμο αυτό έχει τις ρίζες του στην αρχαία Αίγυπτο, όπου οι άνθρωποι άναβαν κεριά κατά τη διάρκεια των χειμερινών εορτών.

Παρατηρούμε ότι μία αρχαία ρίζα ενώνει τις παραδόσεις αυτών των λαών και είναι καλό να εντοπίζουμε τις ομοιότητες που έχουμε μεταξύ μας, κάνοντας αυτή τη γιορτή μία ευκαιρία για να μπορέσουμε να μοιραστούμε κάτι από τον εαυτό μας και να χωρέσουμε στην καρδιά μας περισσότερους ανθρώπους!

Το Σύμπαν ως μια απάντηση

Κείμενο: Jorge Anjel Livraga

Συχνά μιλάμε για τα αστέρια, τους πλανήτες, τα ζώα, τον ουρανό, τη Γη, το νερό ή το χιόνι και ξεχνάμε την πραγματική έννοια και σημασία της λέξης Σύμπαν. Ο άνθρωπος κάνει ερωτήσεις στον εαυτό του για ολόκληρη τη Φύση, μέρος της οποίας είναι και ο ίδιος, αλλά τείνει να χάνει την κεντρική ιδέα στην οποία αναφέρεται.

«Σύμπαν» σημαίνει αυτό που πηγαίνει προς μια μόνο κατεύθυνση, οπότε αυτό που πρέπει να ανακαλύψουμε είναι προς τα πού πηγαίνει. Αυτή ήταν ίσως μια από τις πρώτες προσεγγίσεις που είχε η ανθρωπότητα. Όλοι οι αρχαίοι πολιτισμοί αναρωτήθηκαν, μέσω των θρησκειών, της μεταφυσικής και των φιλοσοφιών τους, προς τα πού πηγαίνει το σύμπαν και γιατί. Αλλά οι νέοι υλιστικού τύπου τρόποι να βλέπουμε τα πράγματα, ειδικά στη μετά-καρτεσιανή εποχή, μας παρουσιάζουν μια διαφορετική οπτική γωνία και τότε ο άνθρωπος αρχίζει να αναλύει τα χαρακτηριστικά του σύμπαντος, το μέγεθος, τη μορφή και το βάρος του.

Ο άνθρωπος ισχυρίζεται ότι γνωρίζει το σύμπαν, επειδή έχει δώσει ονόματα στα αστέρια και μέτρησε την απόσταση από τη Γη στη Σελήνη ή επειδή γνωρίζει τον κατάλογο των χημικών στοιχείων και τα χαρακτηριστικά των φυσικών δυνάμεων, και όμως, σε αυτό το λεπτομερές είδος γνώσης, αν και υπήρξε μια εξειδίκευση της γνώσης σε κάθε έναν από αυτούς τους τομείς, αυτοί οι τομείς διαχωρίζονται ολόένα και περισσότερο ο ένας από τον άλλο.

Στην ορυκτολογία, για παράδειγμα, διδασκόμαστε τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των πετρωμάτων και τις ορογενετικές κινήσεις που έχουν επιφέρει αλλαγές στην επιφάνεια της Γης, αλλά δεν διδασκόμαστε για τη θεμελιώδη σημασία των υλικών πραγμάτων.

Ας υποθέσουμε ότι σηκώνουμε οποιοδήποτε αντικείμενο και το ρίχνουμε ξαφνικά, θα δούμε ότι πέφτει και πάντα ψάχνει για το χαμηλότερο μέρος, υπάρχει πάντα μια φυσική έλξη ανάμεσα σε αυτό το μικρό κομμάτι ύλης και σε αυτό το μεγάλο κομμάτι ύλης όπου βρισκόμαστε. Αυτή η υλική έλξη είναι ακούραστη.

Τι μπορούμε να εξαγάγουμε, λοιπόν, από τη φύση του ορυκτού κόσμου; Μπορούμε να εξαγάγουμε μια επιμονή, μια αναζήτηση για το πεπρωμένο. Και ποιος από εμάς μπορεί να πει ότι μοιραζόμαστε με τα πετρώματα αυτή την αναζήτηση για το πεπρωμένο; Γενικά, όταν συναντάμε μια δυσκολία, έχουμε την τάση να την αντιμετωπίζουμε για λίγο και αν η δυσκολία δεν υποχωρεί, υποχωρούμε εμείς. Τα πράγματα της Φύσης, τα πετρώματα, για παράδειγμα, έχουν την επιμονή να υπάρχουν πέρα από τον χρόνο και να αναζητούν πάντα τον τελικό προορισμό τους.

Τα παιδιά μας διδάσκονται τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των φυτών και τη διαδικασία της φωτοσύνθεσης, αλλά δεν αναφέρεται ότι, πέρα από κάθε φαινόμενο απορρόφησης φωτός και μετατροπής σε ενέργεια, υπάρχει η ικανότητα του φυτού να ξέρει πώς να περιμένει και να ξέρει πώς να μεγαλώνει. Ένας μικρός σπόρος, θαμμένος στη γη το χειμώνα, κάτω από το χιόνι, περιμένει υπομονετικά τον ερχομό της Άνοιξης. Όταν αυτή φτάνει, αυτός ο μικρός σπόρος ανασπώνεται και αναζητά τον αέρα και τον ήλιο. Αυτή είναι

μια άλλη διδασκαλία της επιμονής, της καθετότητας και από φιλοσοφική άποψη, μας ενδιαφέρει το τελικό νόημα της δράσης των πραγμάτων.

Έχουμε επίσης και το νερό, όπου και να το ρίξουμε, το νερό θα τρέχει αναζητώντας τη θάλασσα και εκεί, στη θάλασσα, εξατμίζεται, ανασπώνεται, συμπυκνώνεται και γίνεται ξανά μέρος ενός μεγάλου κύκλου. Το σύμπαν έχει έναν σκοπό.

Προφανώς, στα νέα χαρακτηριστικά των τελευταίων αιώνων, αλλοτριωμένα από υλικά πράγματα, με μία ψυχολογία παραγωγής και κατανάλωσης, ο άνθρωπος έχει ξεχάσει τα φυσικά στοιχεία και τον τρόπο ερμηνείας τους. Οι αρχαίοι δεν αναρωτήθηκαν τόσο αποτελεσματικά, ίσως, για την απόσταση μεταξύ της Γης και της Σελήνης, αλλά προσπάθησαν να καταλάβουν τι σημαίνει η Σελήνη στο Σύμπαν. Μέσω των αρχαίων επιστημών όπως η αστρολογία και άλλες, προσπάθησαν να ερμηνεύσουν τα φυσικά φαινόμενα και να δουν με ποιον τρόπο συνδέονταν με αυτό το φαινόμενο που ονομάζεται Άνθρωπος. Και αυτό έδωσε στον άνθρωπο της αρχαιότητας την αίσθηση ότι συνοδεύεται από νοήμονα όντα και ότι είναι και ο ίδιος ένα ευφύεσ ον.

Το πρόβλημά μας σήμερα είναι ότι νιώθουμε απομονωμένοι στη μέση του σύμπαντος, με άλλα λόγια, αφού είμαστε τόσο πολύ σε επαφή με τεχνητά στοιχεία, έχουμε χάσει την ικανότητα να αναζητούμε έναν σκοπό στα πράγματα, και το δραματικό μέρος αυτού είναι ότι έχουμε χάσει τη δυνατότητα να βρούμε έναν σκοπό στη ζωή μας. Καθώς ζούμε μόνο από στιγμή σε στιγμή, έχουμε χάσει μια τελεολογική αίσθηση της ζωής, των προγονικών μας ριζών και του σκοπού που έχει η ζωή. Και με αυτόν τον τρόπο γινόμαστε όντα μιας στιγμής, υποκείμενα στον χρόνο,

νιώθοντας σίγουροι ότι δημιουργηθήκαμε τυχαία και ότι θα εξαφανιστούμε κάποια στιγμή και αυτή η υποσυνείδητη σκέψη μας κυριεύει και μας βλάπτει. Αντί να προσπαθούμε να ερμηνεύσουμε τη Φύση, προσπαθούμε να δημιουργήσουμε μια σειρά από ενδιάμεσα στοιχεία που είναι απολύτως τεχνητά.

Τα φύλλα των δέντρων έχουν τους αναπνευστικούς πόρους τους στο κάτω μέρος, γιατί όχι στο πάνω μέρος; Αλλά γιατί θα τους σκέπαζε η σκόνη. Με το να βρίσκονται στο κάτω μέρος, σώζονται και έτσι μπορούν να αναπνεύσουν. Είναι αυτό τυχαίο;

Είναι τυχαίο το χρώμα των φτερών των πεταλούδων να συνδυάζεται με τα λουλούδια και το φύλλωμα έτσι ώστε τα πουλιά να μην μπορούν να τα πιάσουν; Είναι τυχαίο που οι άκρες των φτερών των κουκουβαγιών είναι λείες, έτσι ώστε να μην κάνουν θόρυβο στο νυχτερινό τους πέταγμα και έτσι να μπορούν να πιάσουν τα κουνέλια αιφνιδιαστικά; Είναι τυχαίο που αυτά τα τρωκτικά έχουν τα αυτιά τους στραμμένα προς τα πίσω, ώστε να μπορούν να συλλάβουν τον παραμικρό ήχο οποιουδήποτε θηρευτή που θα μπορούσε να έρθει να τους καταδιώξει; Είναι επίσης τυχαίος ο αριθμός των χρωμάτων στα οποία διαιρείται

το φάσμα όταν αγγίζεται από λευκό φως; Ο τρόπος με τον οποίο ταξινομούμε τους ήχους είναι επίσης τυχαίος;

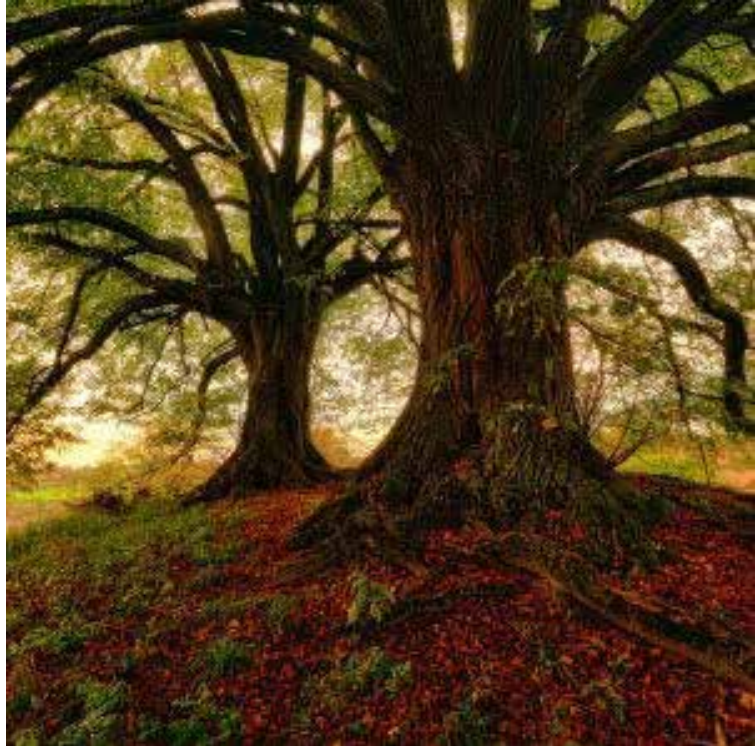
Είναι προφανές ότι ολόκληρο το σύμπαν είναι συντονισμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να έχει μια ολότητα, ένα είδος πυραμιδικής αίσθησης ύπαρξης, όπου τα πράγματα, παρόλο που είναι πολλαπλά, αναζητούν ένα ενιαίο σκοπό, όλα πηγαίνουν προς τη συνάντηση ενός μόνο πράγματος και όλα διέπονται από μια ενιαία νοημοσύνη.

Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι αεροπόροι κατάλαβαν ότι ήταν καλό να πετούν τα αεροπλάνα τους στον σχηματισμό V, όπου το αεροπλάνο στο μπροστινό μέρος αντικαθίσταται από καιρό σε καιρό από εκείνα στο πίσω μέρος, έχει αποδειχθεί ότι αυτό αυξάνει την ταχύτητα της μοίρας. Οι πάπιες και οι χήνες πετάνε όλες μαζί με τη μορφή ενός μεγάλου V, το οποίο λειτουργεί με τέτοιο τρόπο ώστε η πιο δυνατή είναι αυτή που βρίσκεται στη μέση και οι άλλες επωφελούνται από το πέταγμα της.

Δεν μπορούμε να σκεφτούμε ότι όλα αυτά συμβαίνουν τυχαία. Χρειάστηκε αιώνες ο άνθρωπος για να μπορέσει να το καταλάβει. Θα μπορούσαμε να δώσουμε πολλά παραδείγματα που δείχνουν πώς είναι σχεδιασμένη η φύση. Δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι το άθροισμα όλων αυτών των περιστατικών είναι απλώς τυχαίο, αντίθετα, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η παγκόσμια νοημοσύνη έχει σχεδιάσει τα πάντα. Και αν αποδεχθούμε αυτόν τον συμπαντικό σχέδιο, θα έπρεπε να αναρωτηθούμε γιατί, για ποιο σκοπό; Είναι αδιανόητο όλα να σχεδιάζονται χωρίς λόγο, είναι πιο λογικό να πιστεύουμε ότι έχουν σχεδιαστεί για κάποιο σκοπό, και αν έχει σχεδιαστεί έτσι, καλό είναι να προσπαθήσουμε να ανακαλύψουμε την απάντηση που μπορεί να μας δώσει το σύμπαν, για ποιο σκοπό σχεδιάστηκε, προς τα πού κατευθυνόμαστε όλοι, από πού ερχόμαστε και πού πάμε.

Υπάρχουν επτά αρχές ή επτά θεμελιώδεις νόμοι, σύμφωνα με τις φυσικές υποδιαιρέσεις όλου του σύμπαντος.

1. Η πρώτη αρχή, η υψηλότερη από όλες τις αρχές της Φύσης, είναι η αρχή της ενοποίησης. Ολόκληρη η Φύση συντονίζεται, σχηματίζει δηλαδή μια ζωτική ενότητα και τίποτα δεν αποκλείεται από αυτήν. Όταν τα πράγματα είναι ζωντανά, δεν καταστρέφουν τους άλλους, αλλά κάνουν δυνατή τη ζωή όλων. Όταν ο λύκος κυνηγά το ελάφι στη στέπα, δεν πιάνει το μικρότερο, αλλά το μεγαλύτερο, το άρρωστο, αυτό που

θα μπορούσε να μεταδώσει την ασθένειά του στο υπόλοιπο κοπάδι. Με άλλα λόγια, ακόμη και αυτά που μας φαίνονται ως πράξεις καταστροφής, αυτά που μπορεί να φαίνονται ως πράξεις σκληρότητας, γίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε το είδος να μπορεί να διαιωνίζεται.

Δεν υπάρχουν αμφιβολίες στη Φύση, δεν υπάρχουν διάλογοι αντιθέσεων. Όλα εκφράζονται τέλεια και πηγαίνουν προς μια ενιαία κατεύθυνση.

2. Η δεύτερη αρχή είναι αυτή της διαφώτισης. Όλα τα πράγματα στη Φύση έχουν αυτή την αρχή, είτε πρόκειται για φυσική είτε για πνευματική διαφώτιση. Οι πραγματικότητες υπάρχουν, αλλά χρειάζονται ένα διανοητικό ή πνευματικό φως για να μας επιτρέψει να τις ξεχωρίσουμε, και όταν μερικές φορές λέμε ότι δεν υπάρχουν αλήθειες, ότι δεν υπάρχει τίποτα στο οποίο μπορούμε να βασιστούμε, ότι είμαστε μόνοι, είναι επειδή είμαστε στο σκοτάδι και πρέπει να ξαναβρούμε την αρχή της διαφώτισης.

3. Αυτή η αρχή φέρνει ως συνέπεια την τρίτη, που είναι της διαφοροποίησης. Όλα τα πράγματα στη Φύση διαφοροποιούνται. Δεν υπάρχουν δύο πράγματα που να είναι απολύτως ίσα ή ίδια. Αυτή η αρχή υπάρχει παρόλο που μερικές φορές μπορεί να μην την βλέπουμε, όλα τα πράγματα είναι διαφορετικά, ακόμα και οι κόκκοι άμμου που πατάμε στην παραλία και που μοιάζουν να είναι όλοι ίδιοι δεν είναι ίδιοι. Αν τους δούμε προσεκτικά με μεγεθυντικό φακό, θα δούμε ότι ο καθένας από αυτούς έχει τη μικρή του διαφορά, το μικρό

του χαρακτηριστικό. Συνεπώς, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί όταν χρησιμοποιούμε τις λέξεις ομοιότητα ή ισότητα. Μπορούμε να είμαστε ισοδύναμοι, αλλά όχι ίσοι. Μπορούμε να είμαστε όμοιοι, αλλά όχι ίσοι, και αυτό δεν χωρίζει ή διχάζει, δεν καταστρέφει τους ανθρώπους: τους εμπλουτίζει, σαν ένα μωσαϊκό διαφορετικών χρωμάτων που μπορεί να έχει παρόμοιους τόνους, αλλά ποτέ δεν είναι ακριβώς ίδιοι. Η έννοια της ισότητας είναι μια ανθρώπινη εφεύρεση, στη Φύση ισότητα δεν υπάρχει.

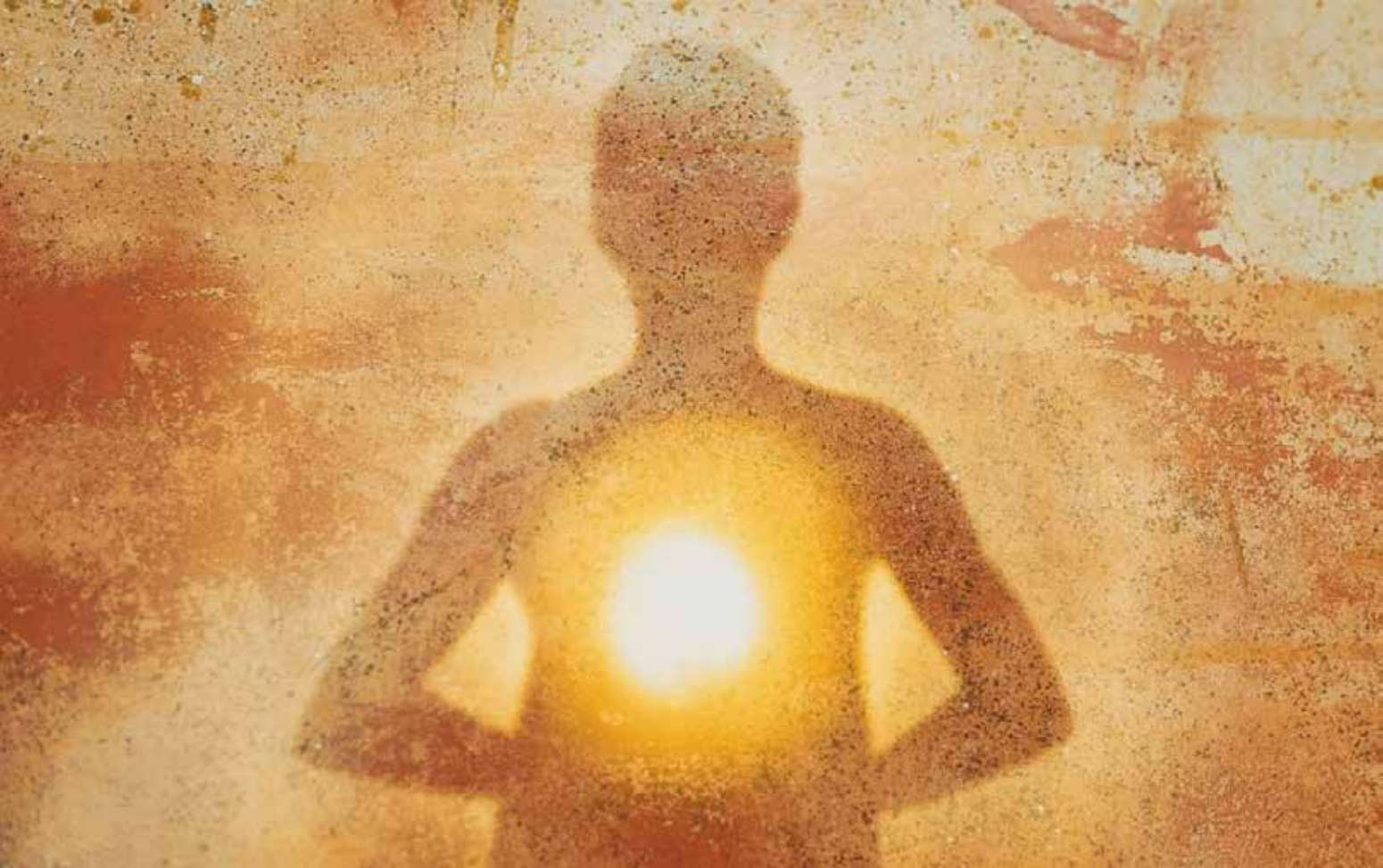
4. Η τέταρτη αρχή είναι η αρχή της οργάνωσης. Τα πράγματα είναι οργανωμένα, όλοι βλέπουμε ένα δέντρο, έναν συμπαγή κορμό που υψώνεται πάνω από τη γη και στηρίζει μια κορυφή δέντρου γεμάτη κλαδιά και φωλιές πουλιών, αλλά δεν βλέπουμε μια άλλη ανάστροφη κορυφή δέντρου που βρίσκεται κάτω από τη γη και η οποία επίσης με τα ξύλινα κλαδιά της στηρίζει όλα τα υπόλοιπα και βυθίζεται βαθιά στη γη και παρόλο που δεν έχει πουλιά, έχει σκουλήκια και έντομα και τρέφει τα πάντα. Με άλλα λόγια, όλα είναι άψογα οργανωμένα, όλα είναι

σχεδιασμένα με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει υποστήριξη και συνεργασία μεταξύ του ενός πράγματος και του άλλου. Και τα λάθη που τείνουμε να κάνουμε εμείς οι άνθρωποι οφείλονται στην έλλειψη οργάνωσης.

Η οργάνωση δεν είναι μαζικοποίηση, δεν είναι η επιβολή κάποιων ανθρώπων πάνω σε άλλους, η οργάνωση είναι υποστηρικτική. Τα χέρια είναι απέναντι και όμως οργανώνονται για να σηκώσουν κάτι, αν είχαμε τα δύο χέρια στην ίδια πλευρά, θα δυσκολευόμασταν να σηκώσουμε οτιδήποτε. Επομένως, είναι απαραίτητο να αναγνωρίσουμε αυτή την αρχή της οργάνωσης, ακόμη και όταν είμαστε αντίθετοι σε κάτι. Αυτή η αρχή μας επιτρέπει να εργαστούμε όλοι μαζί, χωρίς να πάψουμε να είμαστε αυτό που είμαστε. Αυτό είναι κάτι που πρέπει να εφαρμόσουμε στη ζωή μας, στο εδώ και στο τώρα.

5. Υπάρχει μια πέμπτη αρχή, η αρχή της αιτιότητας: όλα τα πράγματα είναι η αιτία για κάτι που τα ακολουθεί και το αποτέλεσμα αυτού που προηγήθηκε. Όλοι προερχόμαστε από κάτι και δημιουργούμε κάτι: οτιδήποτε, που λαμβάνεται σε

οποιοδήποτε σημείο , είναι το αποτέλεσμα από κάτι και η αιτία για κάτι άλλο, ακόμη και για φαινομενικά άψυχα πράγματα. Τίποτα δεν είναι μόνο αιτία ή μόνο αποτέλεσμα, συνδέονται μεταξύ τους. Από τη μέρα έρχεται νύχτα, από τη νύχτα έρχεται μέρα.

6. Η έκτη αρχή, αυτή της ζωτικότητας, μας λέει ότι όλα τα πράγματα είναι ζωντανά. Απολύτως τα πάντα. Μέχρι τον 19ο αιώνα και το πρώτο μισό του 20ού, οι άνθρωποι συνήθιζαν να μιλούν για έμβια όντα και άψυχα αντικείμενα. Ακόμα και σήμερα, λόγω αδράνειας, συνεχίζουμε να το επαναλαμβάνουμε γιατί λέμε ότι κάτι είναι ζωντανό όταν κινείται ή όταν πετάει ή όταν μεγαλώνει. Από την αρχή του κόσμου τα πράγματα δεν είναι μόνο ζωντανά όταν ενεργούν, είναι επίσης ζωντανά όταν αντιστέκονται. Όλα τα πράγματα βρίσκονται σε συνεχή κίνηση, ακόμα κι αν δεν μπορούμε να δούμε τα μόρια ή τα άτομα να περιστρέφονται στον αέρα, από τα οποία αποτελούνται τα χέρια μας, τα οστά μας. Όλα τα διαπερνά η ζωτικότητα, αυτή η ζωτικότητα που στην Ανατολή ονομάζεται «πράνα», μια ζωή που εισχωρεί σε όλα τα πράγματα, που δεν σταματά ποτέ, έτσι ώστε ακόμη και αυτά που ονομάζουμε νεκρά δεν είναι νεκρά, απλώς άλλαξαν κατάσταση, σχήμα ή τρόπο ζωής.

7. Τέλος έχουμε την αρχή της περιοδικότητας. Από τότε που γεννηθήκαμε, παρατηρήσαμε ότι στη Φύση υπάρχει μια εναλλαγή μεταξύ νύχτας και ημέρας, καλοκαιριού και χειμώνα και τόσες άλλες καταστάσεις που με αυτόν τον τρόπο αντιτίθενται η μία στην άλλη και εναλλάσσονται μεταξύ τους και όμως δεν συνειδητοποιούμε μέχρι να διαβάσουμε Πλάτωνα, μέχρι να μας διδάξει κάποιος ή μέχρι να ξυπνήσουμε εμείς οι ίδιοι σε αυτήν την πραγματικότητα ότι κι εμείς είμαστε μέσα σε αυτήν την περιοδικότητα. Όλοι αυτοί οι κύκλοι περιλαμβάνουν έναν μεγάλο κύκλο που ονομάζουμε ανθρώπινη ζωή. Γιατί όμως να σταματήσουμε εκεί; Γιατί να μην καταλάβουμε ότι αυτή η ανθρώπινη ζωή είναι μια σύντομη μέρα αφύπνισης μέσα σε μια μεγάλη ζωή; Ότι μετά από αυτή τη φυσική ζωή υπάρχει μια πνευματική ζωή και ότι είναι σαν ένα όνειρο, και ότι τότε θα έχουμε μια φυσική ζωή και μια πνευματική ζωή;

Ο νόμος των κύκλων αγκαλιάζει τα πάντα και δεν σταματά ποτέ, όλα είναι κυκλικά: οι πλανήτες περιστρέφονται κυκλικά στον ουρανό και τα μικροσκοπικά σωματίδια κινούνται επίσης μέσα στα άτομα.

Αυτή η περιοδικότητα επιτρέπει στη ζωή να είναι συνεχής και παλλόμενη. Πρέπει να προσπαθήσουμε να πάρουμε από

τη Φύση αυτό που δεν καταστρέφεται εύκολα. Πρέπει να προσέχουμε κάτι, όχι μόνο το φυσικό μας μέρος, αλλά και τα άλλα μέρη. Γιατί, κατά πόσο προσέχουμε το ψυχολογικό μας μέρος; Σε ποιο βαθμό δίνουμε τροφή στο μυαλό μας, καθημερινά; Σε ποιο βαθμό έχουμε πνευματική τροφή; Πρέπει να προσέχουμε τα όνειρά μας. Έχουμε φτάσει σε τέτοιο σημείο υλισμού που φροντίζουμε να μην σπάσει μία κανάτα ή το αυτοκίνητο, αλλά τι γίνεται με ένα όνειρο, μια ελπίδα, μια προσπάθεια; Τι γίνεται με τα κρυστάλλινα πουλιά των ονείρων μας όταν σπάνε; Γίνονται κομμάτια και τραυματίζουν τα χέρια μας.

Πρέπει να έχουμε το θάρρος να κάνουμε σκόνη τα σπασμένα μας όνειρα και με αυτή τη γυάλινη σκόνη των ονείρων μας, να δημιουργήσουμε νέα πουλιά. Είναι καιρός να καταλάβουμε ότι δεν χρειάζεται απλώς να συρθούμε στον κόσμο σαν να ήμασταν χελώνες ή φιδιά, αλλά πρέπει να μάθουμε να πετάμε με τη δύναμη των φτερών.

Η φιλοσοφία δεν είναι απλή εικασία, δεν είναι να καθόμαστε σε μια γωνία και να βλέπουμε τη ζωή να περνάει, ούτε είναι πειθαρχία θλίψεων και απόσυρσης. Φιλοσοφία είναι να έχουμε ισχυρή στάση απέναντι στη ζωή, είναι να κατανοούμε το πνεύμα των πραγμάτων, είναι να μπορούμε να νικήσουμε τον φόβο μέσα μας, να νικήσουμε τον θάνατο, να μπορέσουμε να συνδεθούμε με τους άλλους, με το βαθύτερο μέρος του καθενός. Επειδή δεν βλέπουμε ο ένας τον άλλον, μερικές φορές λέγεται ότι όταν ο Άνθρωπος πεθαίνει, περνά στον αόρατο κόσμο. Ωστόσο, ο Άνθρωπος είναι πάντα αόρατος, βρίσκεται πίσω από αυτά που κάνει, πίσω από το σώμα του, πίσω από τα δικά του λόγια, πίσω από τις δικές του πράξεις. Ο Άνθρωπος είναι ένα μεγάλο ερώτημα, ένα μεγάλο αίνιγμα.

Η απάντηση βρίσκεται σε αυτό ακριβώς το σύμπαν στο οποίο ζούμε. Είναι γραμμένο στους τοίχους της ιστορίας και στους τοίχους αυτού του σύμπαντος που μας περιβάλλει. Απλώς πρέπει να μάθουμε να το διαβάζουμε. Είναι μια φυσική στάση, δεν είναι ενάντια σε καμία πίστη ή δήλωση. Είναι να επιστρέψουμε στη Φύση.

Έχουμε διάκριση και όμως μας λείπει σε πολλά πράγματα, ποιος θέλει ένα αυτοκίνητο που λειτουργεί μόνο κάποιες φορές; Κανένας. Κι όμως δεχόμαστε ιδέες που άλλοτε είναι καλές και άλλοτε όχι, αρχές που άλλοτε ισχύουν και άλλοτε όχι, ειλικρίνεια που άλλοτε ισχύει και άλλοτε όχι. Πρέπει να

επιστρέψουμε στο να έχουμε αυτή την κοινή λογική που χρησιμοποιούμε στο φυσικό επίπεδο. Στο πνευματικό κομμάτι πρέπει να επιστρέψουμε στο να απαιτούμε από τον εαυτό μας, από τον κόσμο γύρω μας, απόλυτες αξίες που είναι εύκολο να κατανοήσουμε, να χειριστούμε, να αφομοιώσουμε, που μας επιτρέπουν να έχουμε μια ακριβή κατανόηση του σύμπαντος.

Χρειαζόμαστε μια νέα επιστήμη, μια επιστήμη που θα απομακρύνεται από το ελάττωμα των έννομων συμφερόντων, μια επιστήμη στην οποία δεν θα υπάρχει αίσθηση βίας. Χρειαζόμαστε τέχνη που θα μας επιτρέψει να ενωθούμε για άλλη μια φορά με την ομορφιά, η οποία δεν βασίζεται στην αγωνία, αλλά στην αληθινή έρευνα. Χρειαζόμαστε μια πολιτική που να μπορεί να οδηγήσει τους ανθρώπους να συμβιώνουν αρμονικά και να υψώνονται, αντί να μας οδηγεί σε συγκρούσεις ή σε τεχνητή συνύπαρξη. Χρειαζόμαστε, με λίγα λόγια, ένα Νέο Κόσμο. Αλλά αυτός ο κόσμος υπάρχει ήδη: είναι το ίδιο το Σύμπαν, είναι η Φύση. Το μόνο που έχουμε να κάνουμε είναι να ζήσουμε έντονα τις στιγμές που μας προσέφερε η μοίρα. Να είμαστε σαν ένα κλειδί που μπαίνει στην κλειδαριά του σύμπαντος και ανοίγει αυτόματα την πόρτα της ιστορίας, για να περάσουμε σε μια άλλη διάσταση, για να περάσουμε σε αυτόν τον κόσμο που μας περιμένει, αυτόν τον κόσμο που πρέπει να είναι όχι μόνο νέος, αλλά καλύτερος.

Στις 25 Δεκεμβρίου έχουμε τη γιορτή του χειμερινού ηλιοστασίου Βρουμάλια, ή Μπρουμάλια. Η ονομασία προέρχεται από το λατινικό «Bruma», που υποδηλώνει τη χειμερινή τροπή, δηλαδή τη μικρότερη ημέρα. Το φως του κόσμου επιστρέφει ξανά και ξανά στην καρδιά του Χειμώνα. Γενικά τα έθιμα στις γιορτές των Χριστουγέννων προέρχονται από έναν συνδυασμό θρησκευτικών και λαϊκών παραδόσεων και ρίζες από τη συμβολολογία διαφόρων πολιτισμών. Η περίοδος των Χριστουγέννων (το Δωδεκαήμερο), που συμπίπτει με τις χειμερινές τροπές του ηλίου, χαρακτηρίζεται από έντονη θρησκευτικότητα και πλούσια εθιμολογία. Ο κόσμος περνά σε μια καινούργια εποχή και ο «Ανίκητος Ήλιος» (Sol Invictus) ξεκινά την πορεία του προς τον ολοκληρωτικό θρίαμβο του φωτός, διαδικασία που οδηγεί και πάλι στην Άνοιξη, στη βλάστηση και την περίοδο παραγωγής των ανθών (φυσικών και πνευματικών).

«Καλικάντζαροι»

Πότε: Δωδεκαήμερο.

Πού: Πελοπόννησος, Θράκη, Ρούμελη.

Περιγραφή: Καλικάτζαροι (καλός + κάρθαρς) ή Παγανόι και Παγανά. Εχθροί του ήλιου, οι καλικάντζαροι της λαϊκής μας παράδοσης είναι όντα που ζουν όλο τον χρόνο στα έγκατα της γης, μαύροι, κουτσοί, ελεεινοί, με κάθε λογής κουσούρια.

Την περίοδο του Δωδεκαημέρου την ονομάζουν και Δρύματα. Οι καλικάντζαροι μπαίνουν στα σπίτια από την καπνοδόχο, γιατί τους προσελκύει η μυρωδιά του λαδιού από τις «τηγανίδες», όπως τις λένε στη Μάνη. Ουρούν για να σβήσουν τη φωτιά, καθαλικεύουν στο δρόμο τους διαβάτες, παρενοχλούν κυρίως τις γριές και τα παιδιά, τους πιάνουν στον χορό κλπ.

Οι άνθρωποι για να τους αντιμετωπίσουν πρώτα απ' όλα κρατούν πάντα αναμμένη τη φωτιά. Τους αφήνουν κάθε βράδυ κάτι για να φάνε, συνήθως γλυκά, για να αρκεστούν σε αυτά αλλά και για να είναι ευχαριστημένοι και να πάνε αλλού για φασαρίες. Επίσης κρεμάνε στην πόρτα του σπιτιού ένα κόσκινο, για να μετρήσουν τις τρύπες του και επειδή ξέρουν να μετρούν μόνο μέχρι το δύο, δεν θα το καταφέρουν ποτέ και δεν θα προλάβουν να

μπουν στο σπίτι. Αλλού κρεμάνε μία αρμαθιά με τσαπελόσυκα, για να μην μπορέσουν να τα μετρήσουν κι αυτά.

Σκοπός: Το σκοτάδι -η φάση που ο ήλιος περνάει στη χειμερινή του τροπή- ταυτίζεται με την αταξία και το χάος, ενώ το φως, η νίκη του ήλιου επί του σκοταδιού με τη δικαιοσύνη και την τάξη. Γι' αυτό και η υπέρτατη νίκη του φωτός επί των χαοτικών και σκοτεινών πλασμάτων ολοκληρώνεται με το τέλος του Δωδεκαημέρου και τα Θεοφάνεια με τον αγιασμό των υδάτων. Τότε οι καλικάτζαροι επιστρέφουν στα έγκατα της γης όπου συνεχίζουν να επιδίδονται όλη τη χρονιά στο ροκάνισμα του μεγάλου δέντρου που στηρίζει της Γη (τον άξονα του Κόσμου-Axis Mundi). Το ροκάνισμα σταματά για όσο διαρκεί το Δωδεκαήμερο που οι καλικάτζαροι είναι στη Γη και στο διάστημα αυτό ο φλοιός του δέντρου επανέρχεται στο αρχικό του μέγεθος και έτσι σώζεται ο κόσμος. Πρόκειται για εξαγνισμό της αρνητικής ενέργειας μέσα από θρησκευτικές τελετές.

Προέλευση: Κατά ορισμένους συνδέονται με τον θεό Πάνα και τους Σατύρους και κατά άλλους συσχετίζονται με τα δαιμόνια των αρχαίων Καβείριων Μυστηρίων. Η επικρατέστερη εκδοχή είναι αυτή που σχετίζεται με αρχαίες παραδόσεις που αναφέρουν ότι μία φορά τον χρόνο, οι ψυχές που βρίσκονται στον Άδη, ανεβαίνουν στη γη και αυτή η περίοδος είναι το Δωδεκαήμερο. Ενοχλούν με διάφορους τρόπους τους ανθρώπους αλλά δεν τους κάνουν κακό. Αυτό ίσως σχετίζεται με το χειμερινό ηλιοστάσιο, όταν η νύχτα μεγαλώνει και το σκοτάδι (κακό, Άδης), φαίνεται να κυριαρχεί στον κόσμο.

«Από το ιερό δέντρο στο χριστουγεννιάτικο»

Πότε: Συνήθως μερικές μέρες πριν από την παραμονή των Χριστουγέννων.

Πού: Κρήτη, ολόκληρη Στερεά και υπόλοιπη Ελλάδα.

Περιγραφή: Πολύ πριν εμφανιστεί στον ελληνικό χώρο το χριστουγεννιάτικο δέντρο στη μορφή που το γνωρίζουμε σήμερα, σε πολλές περιοχές συνήθιζαν να στολίζουν τα σπίτια με δροσερά κλαδιά. Είναι γνωστά πάνω από εκατό ιερά δέντρα, που ακόμη και σήμερα αποτελούν αντικείμενα λατρείας, είναι αφιερωμένα σε αγίους, ξωκλήσια ή μοναστήρια, ενώ άλλα θεωρούνται θεραπευτικά. Οι μαρτυρίες για τα δέντρα αυτά είναι πολύτιμες καθώς αποκαλύπτουν την ειδική σχέση των αγροτικών πληθυσμών με τον συμβολισμό της βλάστησης και της αναγέννησης της φύσης. Και παράλληλα φανερώνουν ένα κοινό πολιτισμικό υπόβαθρο με παρεμφερείς δοξασίες οι οποίες φαίνεται να πέρασαν από την Ανατολή στον δυτικό κόσμο κατά την περίοδο της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, όταν είχαν αρχίσει να διαδίδονται στα εδάφη της μυστηριακής και άλλες λατρείες και τελετουργίες, όπως είναι οι περίφημες ρωμαϊκές δεντροφορίες. Το δέντρο στολίζεται με μπάλες, πολλά φώτα και άλλα δώρα, είτε πάνω στα κλαδιά του είτε στη βάση του δέντρου.

Σκοπός: Αρχικά συμβολίζει την ευτυχία που κρύβει για τον άνθρωπο η γέννηση του Χριστού. Αργότερα έγινε ένα διακοσμητικό είδος και πήρε τη θέση της «δωροθήκης», δηλαδή του χώρου που αφήνονται τα δώρα. Το δέντρο συμβολίζει τον ίδιο τον κόσμο (δέντρο του κόσμου).

Προέλευση: Η χρήση του δέντρου ως σύμβολο τη χειμερινή εποχή αποτελεί συνέχεια της παράδοσης όλων των αρχαίων λαών, ειδικά των βόρειων (Κελτών και Σκανδιναβών) που το στόλιζαν με προσφορές και κεριά με στόχο να διώξουν το σκοτάδι και να προσκαλέσουν το φως. Χρησιμοποιήθηκε κυρίως το έλατο που ως αιθιαλές συμβολίζει το τέλος του χειμώνα και την καινούρια ζωή.

Οι παραδόσεις και ο συμβολισμός του δέντρου ως άξονας του κόσμου υπάρχουν σε διάφορους πολιτισμούς: Στα Βισνού Πουράνας, οι Ρίσις, τα πυκνά δέντρα, είναι σύμβολα των ταγματών των δασκάλων στους οποίους ο θεός Σόμα, η Σελήνη, θεός του φυτικού κόσμου τους είχε προσφέρει σύζυγο τη Μαρίσα, αυτή του γένους των δέντρων. Στην αρχαία Κίνα το δέντρο Τσου-Μινγκ-Τσου είναι το δέντρο της ζωής και της γνώσης του πρωταρχικού χρόνου που όταν εκδηλώνεται παρουσιάζεται ως φυλλώδης πολλαπλότητα. Στην Αίγυπτο το ιερό δέντρο είναι η συκομουριά, ενώ στα ελληνιστικά χρόνια η αγριελιά, σύμβολο του χρόνου (Κρόνου), με το λάδι της οποίας άναβαν τα λυχνάρια στα Κρόνια και τα Σατουρνάλια.

Το δέντρο στολίζεται με φώτα, όπως ο ουρανός με άστρα. Σε όλες τις αρχαίες παραδόσεις τα άστρα είναι τα φωτεινά άνθη αόρατων δέντρων του κοσμικού διαστήματος, που ωριμάζουν σαν καρποί και από αυτούς βγαίνουν σπόροι για τα νέα ουράνια δέντρα.

Ο στολισμός με μπάλες συσχετίζεται επίσης με τα αστέρια και γενικά με τις γνώσεις για τους κυκλικούς καρπούς. Στους Νάζκα υπάρχει δέντρινος θεός που έχει κομμένα κεφάλια αντί για καρπούς. Το κομμένο κεφάλι συμβολίζει τη δυνατότητα του ανθρώπου να ελευθερώσει το κυκλικό του μέρος από το ζωικό στήριγμα του σώματός του.

Χριστόξυλο

Πότε: Δωδεκαήμερο.

Πού: Θράκη, Μακεδονία και σε πολλά άλλα μέρη της Ελλάδας.

Περιγραφή: Είναι το ξύλο που θα καίει για όλο το δωδεκαήμερο των εορτών, από τα Χριστούγεννα μέχρι και τα Φώτα, στο τζάκι του σπιτιού. Στα χωριά της Βόρειας Ελλάδας, από τις παραμονές των

γορτών, κάθε νοικοκύρης έψαχνε στα χωράφια και διάλεγε το πιο όμορφο, το πιο γερό, το πιο χοντρό ξύλο, από πεύκο ή ελιά και το πήγαινε στο σπίτι του. Η στάχτη των ξύλων αυτών φυλάει το σπίτι και τα χωράφια από κάθε κακό. Πριν ο νοικοκύρης φέρει το Χριστόξυλο, κάθε νοικοκυρά φροντίζει να έχει καθαρίσει το σπίτι και με ιδιαίτερη προσοχή το τζάκι, ώστε να μη μείνει ούτε ίχνος από την παλιά στάχτη. Καθάριζαν ακόμη και την καπνοδόχο, για να μην βρίσκουν πατήματα να κατέβουν οι καλικάντζαροι. Το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων, όταν όλη η οικογένεια θα ήταν μαζεμένη γύρω από το τζάκι, ο νοικοκύρης θα άναβε την καινούρια φωτιά και έμπαινε στην πυροστιά το Χριστόξυλο. Σε κάθε σπιτικό οι νοικοκυραίοι προσπαθούσαν να καίει το Χριστόξυλο μέχρι τα Φώτα.

Σύμφωνα με τις παραδόσεις του λαού, καθώς καίγεται το Χριστόξυλο, ζεσταίνεται και ο Χριστός στη φάτην του. Πριν το ρίξουν στη φωτιά, το ραίνουν με καταχύσματα, δηλαδή με ξηρούς καρπούς. Αλλού βάζουν δύο ή τρία ξύλα: το ένα από ίσιο αρσενικό δέντρο, π.χ. κέδρο, που συμβολίζει τον νοικοκύρη του σπιτιού, το δεύτερο, θηλυκό πάντοτε, από αγριοκερασιά ή αχλαδιά, συχνά με παραφυάδες, που συμβολίζει τη νοικοκυρά.

Σκοπός: Η επιβίωση του φωτός (φυσικού και συμβολικού) ακόμη και στο πιο βαθύ σκοτάδι. Το ξύλο συμβολίζει τον Χριστό, ως φως του Κόσμου που φωτίζει ακόμη και στις πιο αντιξωές συνθήκες. Η συντήρηση της φωτιάς από τους ανθρώπους αποδεικνύει την προσπάθεια που καταβάλουν και την πίστη τους.

Προέλευση: Προέρχεται από τελετές που γίνονταν κατά τη διάρκεια του χειμερινού ηλιοστασίου συμβολίζοντας την επιβίωση του φωτός ακόμη και στο πιο πυκνό σκοτάδι. Οι μεγάλες φωτιές δηλώνουν τη νίκη του Θεού Ήλιου

έναντι του Θεού Κρόνου. Ως συνέχεια αυτών είναι σήμερα το παγκόσμιο έθιμο να φωταγωγούνται ιδιαίτερα στις εορτές των Χριστουγέννων σπίτια, πλατείες, δρόμοι, δημόσια κτίρια κλπ με λαμπιόνια και με ιδιαίτερες εκδηλώσεις κατά την έλευση του νέου έτους με χρήση βεγγαλικών.

Τα καταχύσματα προέρχονται από τις αρχαίες σπονδές στους θεούς του Κάτω Κόσμου με τις οποίες εξευμενίζεται το κακό.

Το αρσενικό και το θηλυκό ξύλο από τις δύο δυνάμεις (αρσενική και θηλυκή) που υπάρχουν στον κόσμο της εκδήλωσης, από την ένωση των οποίων συντηρείται ο κόσμος. Το ένα ξύλο είναι ο ίδιος ο θυσιασμένος θεός (στον χριστιανισμό ο Χριστός) που ταυτίζεται με το Φως του Κόσμου.

Αραβώνιασμα και πάντρεμα της φωτιάς

Πότε: Το αραβώνιασμα της φωτιάς γίνεται ξημερώματα των Χριστουγέννων, ενώ το πάντρεμα ξημερώματα Πρωτοχρονιάς. Και στις δύο περιπτώσεις γίνεται την ώρα που ο λαός αποκαλεί «ανοιχτή ώρα».

Πού: Θεσσαλία, Φθιώτιδα, Ρούμελη, Μοριάς αλλά και Νησιωτική Ελλάδα, κυρίως του Αιγαίου, Θράκη.

Περιγραφή: Στο τζάκι μπαίνουν δύο μεγάλα ξύλα που φροντίζει ο νοικοκύρης να είναι ισομερή για να καίγονται το ίδιο. Το ένα έχει θηλυκό όνομα και το άλλο αρσενικό (πχ. κερασιά και πλάτανος), ενώ προέρχονται συνήθως από αγκαθωτά δέντρα που όταν καίγονται λειτουργούν αποτρεπτικά. Γίνονται ευχές που αφορούν στα παιδιά και τους ανύπαντρους. Σύμφωνα με την παράδοση, την ώρα που δεν αλλάζει μόνο η ημέρα αλλά κι ο χρόνος, όποια ευχή ή κατάρα κάνει ο άνθρωπος αυτή θα εκπληρωθεί. Γι' αυτόν τον λόγο οι άνθρωποι πρέπει να είναι πάντα προσεκτικοί στο τι λένε ή ακόμη και στο τι σκέφτονται. Πίστευαν ότι ακόμα και η στάχτη αυτής της φωτιάς είχε θαυματουργές ιδιότητες, γι' αυτό και την σκόρπιζαν γύρω από το σπίτι και στα χωράφια τους.

Σκοπός: Πραγματοποίηση ευχών, εορτασμός της νίκης του φωτός στο σκοτάδι και αποτροπή κακού.

Προέλευση: Την προέλευση του εθίμου αυτού θα πρέπει να την αναζητήσουμε στον εορτασμό των γιορτών για το χειμερινό ηλιοστάσιο, στον εορτασμό των Σατουρναλίων. Η φωτιά εκτός από ένα εξαγνιστικό μέσο είναι και το σύμβολο του φωτός μέσα στο σκοτάδι. Έτσι σχετίζεται με τον βαθύτερο συμβολισμό του χειμερινού ηλιοστασίου και τη νίκη του φωτός πάνω στο σκοτάδι.

Ονομαζόταν και «γιορτή των νεκρών». Σύμφωνα με την εσωτερική παράδοση, εκείνη την περίοδο ανοίγει η πύλη μεταξύ ζωντανών και νεκρών, γι' αυτό πιστεύεται ότι τα πνεύματα των νεκρών ανέβαιναν στη γη και οι άνθρωποι προσπαθούσαν να αποτρέψουν με τη φωτιά την είσοδό τους στο σπίτι.

Κόλιντα μπάμπω (= Κάλαντα στη γιαγιά)

Πότε: 25 Δεκεμβρίου.

Πού: Φλώρινα, Πέλλα, Κοζάνη, Κιλκίς.

Περιγραφή: Σε διάφορα χωριά της Βόρειας Ελλάδας οι πιστοί υποδέχονται τη γέννηση του θεανθρώπου και την έλευση του νέου χρόνου ανάβοντας μεγάλες φωτιές στις δώδεκα τα μεσάνυχτα και φωνάζουν «ΚΟ-ΚΟ-ΚΟΛΙΝΤΑ ΜΠΑΜΠΩ». Οι φωτιές αυτές συμβολίζουν τη φωτιά που άναψαν οι ποιμένες της Βηθλεέμ για να ζεσταθεί ο νεογέννητος Χριστός. Φωτιές ανάβουν επίσης και το βράδυ της παραμονής της Πρωτοχρονιάς για να υποδεχθούν με χαρά το νέο έτος (το έθιμο του «σούρβα»).

«Κόλιντα μπάμπω» σημαίνει "Κάλαντα στη γιαγιά". Συγκεκριμένα, η λέξη Κάλαντα (Κόλιντα) προέρχεται από τη λατινική λέξη *calenda*, που διαμορφώθηκε από το ελληνικό ρήμα καλώ, ενώ η λέξη «μπάμπω» προέρχεται από το «βάβω» = γριά (αρχαίο ελληνικό ουσιαστικό).

Σκοπός: Προφύλαξη από καθετί αρνητικό.

Προέλευση: Σχετίζεται και με τη σφαγή των αρσενικών παιδιών μέχρι δύο ετών από τον Ηρώδη. Λέγεται ότι οι φωτιές ανάβουν για να προειδοποιήσουν τους ανθρώπους να προφυλαχτούν από τον βασιλιά, σε ανάμνηση αυτού του θλιβερού συμβάντος, αλλά και για να προφυλαχτούν κατ' επέκταση από κάθε κακό που επιφυλάσσει ο νέος χρόνος. Κατά άλλους τα τραγούδια στην Μπάμπω είναι ένας τρόπος εξευμενισμού της αρχαίας σκοτεινής μαγείας και μαγανείας που συμβολίζονται με τη γριά γυναίκα και την υποδοχή του νέου χρόνου με φωτεινότητα και χαρά.

Κάλαντα

Πότε: Παραμονή Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς.

Πού: Ρούμελη, Θράκη, Κρήτη, Εύβοια, Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα και γενικά σ' όλη την Ελλάδα με παραλλαγές στα λόγια.

Περιγραφή: Τα Κάλαντα είναι τραγούδια που λέγονται την παραμονή των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, καθώς και σε άλλες γιορτές του έτους, όπως των Φώτων. Παιδιά και ενήλικες γυρνούν στους δρόμους από σπίτι σε σπίτι τραγουδώντας για το χαμόσυνο γεγονός που πλησιάζει, αλλά και για τον νοικοκύρη του κάθε σπιτιού, δίνοντας ευχές για πλούσιο βίο, υγεία και ευημερία. Ο νοικοκύρης ως αντάλλαγμα προσφέρει κεράσματα που μπορεί να είναι καρποί, κουλούρια, σπανιότερα λουκάνικα και στη σύγχρονη εποχή χρήματα.

Σκοπός: Η αναγγελία ενός σημαντικού γεγονότος σε όλους τους κατοίκους και οι ευχές για καλή και γόνιμη χρονιά. Η επόμενη ημέρα ήταν ημέρα γιορτής και χαράς για όλους γι' αυτό όλοι έδιναν στα παιδιά χρήματα και κάθε λογής κεράσματα.

Πρόελευση: Η λέξη κάλαντα προέρχεται από τη λατινική λέξη *calenda*, που σύμφωνα με κάποιους ερευνητές διαμορφώθηκε από την ελληνική «καλώ». Στα αρχαία ρωμαϊκά χρόνια, στην αρχή κάθε μήνα γιόρταζαν τις Καλένδες (*calendae*), που μεταφράζεται ως «νεοημνίες» (νουμηνία-αρχή του μήνα). Τα Κάλαντα θεωρούνται έθιμο που επιβίωσε χριστιανικά παραλλαγμένο από τα αρχαία Ανθεστήρια και την Ειρεσιώνη της αρχαίας Αθήνας (κλαδί ελιάς στολισμένο με κόκκινα και λευκά κομμάτια μαλλιού και καρπούς). Εκεί έδιναν γερό φιλοδώρημα στους τραγουδιστές που τους επισκέπτονταν

για να ευχηθούν για την καλή και γόνιμη χρονιά. Επίσης, στη γιορτή των Ανθεστηρίων έσερναν ένα ομοίωμα καραβιού που μετέφερε τον Διόνυσο, για να τον τιμήσουν ως θεό της βλάστησης. Αυτό έχει επιβιώσει μέχρι σήμερα όπου κάποιοι καλαντιστές κρατούν ένα καραβάκι.

Περνώντας από τη ρωμαϊκή εποχή στη βυζαντινή, οι χριστιανοί θέλησαν να καταργήσουν τα έθιμα των παλιών ειδωλολατρικών θρησκειών, κάτι που δεν ήταν τόσο εύκολο καθώς σημαντικοί εορτασμοί είχαν μείνει στη συνείδηση του λαού. Γι' αυτό κράτησαν κάποιους, όπως τις Καλένδες, αλλά ανέθεσαν σε λόγιους της εποχής να γράψουν τραγούδια που θα μιλούσαν για τη γέννηση του Χριστού και θα είχαν χριστιανικό ύφος.

Το ψωμί των Χριστουγέννων/χριστόψωμο

Πότε: Το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων.

Πού: Κρήτη και Πελοπόννησος, ιδιαίτερα στο Νομό Μεσσηνίας.

Περιγραφή: Το χριστόψωμο είναι συνήθως ψωμί που παρασκευάζεται την παραμονή των Χριστουγέννων. Χρησιμοποιούσαν αλεύρι, μέλι, σουσάμι, κανέλα, ροδόνηρο και προϋπέθετε πολύ καλό ζύμωμα. Στο τέλος, συχνά έφτιαχναν σχέδια από ζυμάρι και απεικόνιζαν αλέτρι, στάχυ, δεμάτια σιτηρών ή βοσκούς. Άλλοτε κρατούσαν τέτοια ψωμιά και για

την Πρωτοχρονιά και, σε μερικές περιοχές, και για τα Φώτα. Το ίδιο το χριστουγεννιάτικο ψωμί θυσιάζεται, κατά κάποιον τρόπο, στην εξέλιξη μιας αναίμακτης θυσίας. Το μαρτυρεί η τελετουργική ζύμωση αλλά και η τελετουργική κοπή του. Στο θυσιαστικό τυπικό ο «θύτης» είναι συγκεκριμένος. Εκείνος που κόβει το ψωμί είναι πάντα ένας, έτσι όπως ο Χριστός είναι εκείνος που κόβει και μοιράζει τον άρτο στον Μυστικό Δείπνο ή στο δείπνο εις Εμμαούς. Στο ελληνικό χριστουγεννιάτικο εορταστικό τυπικό εκείνος που θα κόψει το ψωμί είναι ο σπιτονοικοκύρης και μόνον αυτός.

Σκοπός: Το ψωμί των Χριστουγέννων απηχεί την ιδιαιτερότητα της μεγάλης εορτής και στοχεύει στο να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για καλή σοδειά, υγεία και ευημερία. Όπως κόβεται και μοιράζεται το ψωμί στα μέλη της οικογένειας έτσι να μοιράζονται τα υλικά και πνευματικά αγαθά στους συνδαιτυμόνες.

Προέλευση: Το έθιμο συνδέεται με τη λατρεία της θεάς Δήμητρας, θεάς της γης και των δημητριακών. Το

χριστουγεννιάτικο ψωμί έχει τις ρίζες του στους άρτους των αρχαίων γιορτών που γίνονταν προς τιμήν της Δήμητρας, συσχετιζόνταν με τον κύκλο της παραγωγής του ψωμιού και την αναβλάστηση του θαμμένου στη γη σπόρου και στις οποίες πρόσφεραν στην κυρίαρχη θεότητα το καλύτερο ψωμί, σύμβολο της ζωής και του ίδιου του υπέρτατου όντος (ο ίδιος ο Χριστός που γεννιέται είναι ο Άρτος της Ζωής).

Γλυκιά πίτα

Πότε: Την ημέρα των Χριστουγέννων.

Πού: Θράκη.

Περιγραφή: Σε πολλά χωριά της Θράκης, την ημέρα των Χριστουγέννων κάνουν μια διαφορετική πίτα, μια γλυκιά πίτα με φύλλα κρούστας. Ανάμεσα στα φύλλα βάζουν σπόρους σιταριού, καλαμποκιού, κριθαριού, φτερό από την κότα ή τρίχες από τα ζώα που είχαν και ένα κέρμα. Η πίτα αυτή μπαίνει κάτω από το εικονοστάσι μέχρι να τελειώσει η λειτουργία στην εκκλησία.

Όλοι εκείνη την ημέρα πάνε στην εκκλησία. Μετά την εκκλησία όλη η οικογένεια κάθεται στο τραπέζι για να φάει, ενώ πριν φάνε η γεροντότερη γυναίκα θυμιατίζει το τραπέζι και μετά φέρνει την πίτα. Ο γεροντότερος άνδρας πρώτα θα σταυρώσει την πίτα, θα ευχηθεί υγεία σ' όλους και μετά θα την κόψει κομμάτια, ο καθένας θα πάρει το δικό του μερίδιο. Όποιος πάρει το νόμισμα θα έχει το ταμείο του σπιτιού.

Σκοπός: Να είναι γλυκιά όλη η χρονιά και να υπάρχει ευτυχία και ευημερία στο σπίτι.

Προέλευση: Όμοια με το χριστόψωμο.

Τάισμα της βρύσης ή γλύκεμα των νερών

Πότε: Τα χαράματα των Χριστουγέννων (αλλού την παραμονή των Χριστουγέννων).

Πού: Βόρεια και δυτική Στερεά Ελλάδα κυρίως, σε όλες τις περιοχές της Θεσσαλίας.

Περιγραφή: Με την ανατολή του ήλιου οι γυναίκες χύνουν το νερό από τις στάμνες τους και πηγαίνουν στην πιο κοντινή βρύση «για να κλέψουν το άκρανο νερό». Το λένε άκρανο, δηλαδή αμίλητο, γιατί δεν μιλούν σ' όλη τη διαδρομή. Όταν φτάνουν εκεί, την ταΐζουν βούτυρο, τυρί, ή ψημένο σιτάρι ή

κλαδί ελιάς. Αλλού προσφέρουν ένα πιάτο με ρόδι, γλυκά και κέρματα. Και λένε: "Όπως τρέχει το νερό σ' βρυσούλα μ', έτ' να τρέχ' και το βιο μ". Έπειτα ρίχνουν στη στάμνα ένα βατόφυλλο και τρία χαλίκια, «κλέβουν νερό» και γυρίζουν στα σπίτια τους πάλι αμίλητες μέχρι να πιουν όλοι από τ' άκρανο νερό. Με το ίδιο νερό ραντίζουν και τις τέσσερις γωνίες του σπιτιού, ενώ σκορπούν στο σπίτι και τα τρία χαλίκια. Υπάρχει η πεποίθηση πως η νεράδα που κατοικεί στην πηγή και στην οποία κάνουν την προσφορά κοιμάται και είναι κακοτυχία να την ξυπνήσει κάποιος.

Σκοπός: Τηρώντας αυτό το έθιμο, πίστευαν ότι θα φέρουν την ευτυχία στο σπιτικό και στην προσωπική τους ζωή. Η φράση που έλεγαν: «Τρέχει το νερό στη βρύση, να τρέχουν και σ' εμάς όλα τα καλά», δείχνει ότι η συνεχόμενη ροή του νερού συμβολίζει την αφθονία που επιζητούσαν όλοι για μία ευτυχισμένη ζωή και πλούσιο βίος. Επίσης θεωρείται μια ευχαριστήρια προσφορά προς το στοιχειακό της βρύσης.

Προέλευση: Σχετίζεται πιθανότατα με τις γνώσεις για τις μαγικές δυνάμεις του νερού ειδικά αυτό που αντλείται κατά την ανατολή του ήλιου. Το νερό, όπως βλέπουμε και σε άλλα έθιμα, θεωρείται ότι έχει εξαγνιστικές και μαγικές ιδιότητες.

Χοιροφαγία ή γουρνοχαρά

Πότε: Χριστούγεννα.

Πού: Ρούμελη, Θράκη, Βόρεια Εύβοια, Πέλλα, Θεσσαλία, Ερυτανία, Φθιώτιδα Πελοπόννησος και σε άλλα μέρη της Ελλάδας.

Περιγραφή: Ένα από πιο χαρακτηριστικά έθιμα, είναι η λεγόμενη «γουρνοχαρά». Ανήμερα των Χριστουγέννων, οι πιστοί πηγαίνουν στην εκκλησία κι έπειτα αφού τελειώσει η θεία λειτουργία, σε σπίτια και αυλές ψήνουν «τη γουρνάδα». Το κάθε σπίτι που σφάζει γουρούνι προσκαλεί όλους τους συγγενείς και φίλους να φάνε και να γλεντήσουν μαζί, ενώ σε ορισμένες περιοχές μόλις σφάξουν τον χοίρο, η νοικοκυρά παίρνει έναν τσίγκο, βάζει επάνω μερικά κάρβουνα, ρίχνει και λίγο θυμιάμα και περνάει μπροστά από τους άνδρες, που βρίσκονται γύρω από το σφαγμένο γουρούνι. Τους θυμιατίζει και αυτοί με το χέρι τους αερίζουν την φωτιά και εύχονται: «να το φάτε με υγεία και του χρόνου μεγαλύτερο». Έπειτα ρίχνει τα κάρβουνα με το θυμιάμα στον κομμένο λαιμό του γουρουνιού για να το θυμιατίσει κι αυτό. Η χοιροσφαγή παραμένει ολόκληρη τελετουργία, αφού είναι απαραίτητο να υπάρχει φωτιά, κάρβουνο και λιβάνι και την ώρα της σφαγής η νοικοκυρά θα πρέπει να τα ρίξει πάνω στη σφαγή, ενώ στο στόμα του χοίρου βάζουν ένα λεμόνι για να μένει ανοιχτό και να αερίζεται.

Σκοπός: Ο πρακτικός σκοπός αυτού του έθιμου ήταν η προετοιμασία τροφής για όλο τον χρόνο με τα παστά, τα λουκάνικα και το λίπος του γουρουνιού. Αξιοποιούσαν κάθε μέρος του θυσιασμένου ζώου: έπαιρναν το δέρμα του γουρουνιού, το οποίο χρησιμοποιούσαν για να φτιάξουν τσαρούχια, αλλά και για αποθήκευση τροφίμων. Ο εσωτερικός σκοπός της γουρνοχαράς ήταν εξιλαστήριος και καθαρτήριο.

Προέλευση: Είναι από τα έθιμα που αποδίδονται στα ρωμαϊκά Σατουρνάλια, αλλά και ακόμα παλαιότερα σε αρχαίες ελληνικές γιορτές που τελούνταν στο χειμερινό ηλιοστάσιο και στις οποίες συνήθιζαν να θυσιάζουν κάποιο ζώο. Η θυσία χοίρου και η χοιροφαγία ήταν μυστηριακές τελετές που συμβόλιζαν τη θυσία του υλικού στοιχείου και την επικράτηση του πνευματικού στοιχείου. Ο χοίρος αντιπροσώπευε την ανθρώπινη προσωπικότητα. Στα Κρόνια θυσιάζαν χοίρους προς τιμήν του Κρόνου, στα Θεσμοφόρια προς τιμήν της Δήμητρας, ώστε να εξασφαλίσουν την ευφορία της γης. Επίσης χοίρους θυσιάζαν στην αρχαία Ελλάδα και προς τιμήν της Αφροδίτης, σύμβολο της αιώνιας νιότης που μπορεί να κατακτήσει ο άνθρωπος αν προσφέρει το κατώτερο μέρος του εαυτού του. Από τα σφάγια ένα μέρος προσφερόταν στον θεό και ένα μέρος το έτρωγαν οι πιστοί.

ΝΑ

ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Ποιοί είμαστε:

Η Νέα Ακρόπολη είναι ένας Διεθνής Πολιτιστικός και Φιλοσοφικός Οργανισμός που δραστηριοποιείται σε περισσότερες από 55 χώρες στον κόσμο και έχει ως σκοπό να ενεργοποιήσει την εσωτερική δύναμη του ατόμου, προωθώντας τον ανθρώπινο πολιτισμό, τον αυθεντικό εθελοντισμό και την πρακτική φιλοσοφία.

Οι 3 αρχές μας

1 - Συναδελφосύνη

Η προώθηση ενός Ιδεώδους παγκόσμιας συναδελφосύνης βασισμένο στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, πέρα από τις διαφορές μας, φυλετικές, μορφωτικές, θρησκευτικές, κοινωνικές κ.ά.

2 - Γνώση

Η αγάπη για τη σοφία, η οποία μέσα από τη συγκριτική μελέτη των φιλοσοφιών, θρησκειών, επιστημών και τεχνών, προωθεί τη γνώση για το σύμπαν, τη φύση και τον άνθρωπο.

3 - Ανάπτυξη

Η ανάπτυξη των καλύτερων στοιχείων του ανθρώπου, με την προώθηση και την ένταξή του στη φύση και την κοινωνία, όχι ως απλό παρατηρητή αλλά ως ενεργό συμμετέχοντα σ' έναν κόσμο που χρειάζεται βελτίωση.

Ο στόχος μας

Προτείνουμε ένα Νέο Ανθρωπισμό, μια νέα Φιλοσοφική προσέγγιση του κόσμου και του Εαυτού μας. Νέα και συγχρόνως αρχαία, βασισμένη στη Σοφία του παρελθόντος αλλά προσαρμοσμένη στο σήμερα, στις σύγχρονες ανάγκες μας και με οραματισμό για το μέλλον.

...η
αναζήτηση
της Σοφίας
που γίνεται
τρόπος ζωής
και δίνει
νόημα στην
ύπαρξή
μας

Τι είναι για μας η φιλοσοφία

Η φιλοσοφία είναι η **σοφία της καθημερινής ζωής**. Το να φιλοσοφείς είναι πολύ απλά να είσαι «παρών» στη ζωή, στους άλλους και στον εαυτό σου.

Δεν είναι μια διανοητική προσέγγιση αλλά πάνω απ' όλα ένας τρόπος ζωής προσιτός σε όλους και αποτελείται από την εφαρμογή των διδασκαλιών των σοφών όλων των εποχών.

Γιατί Φιλοσοφία σημαίνει να συνδιαλεγόμαστε με τον εαυτό μας, να ερχόμαστε σε επαφή με ιδέες κι όχι με απόψεις και να κάνουμε **σωστές επιλογές ελεύθερα**.

προσφέρει
το οξυγόνο
της ψυχής,
ένα Όραμα
για να
Είσαι

Τι είναι για μας ο πολιτισμός

Στη Νέα Ακρόπολη αναγνωρίζουμε την ανάγκη να διασώσουμε και να αναπτύξουμε, μέσα από μια ολιστική προσέγγιση, την τέχνη, την επιστήμη, το μυστικισμό και την πολιτική ως την τέχνη της αρμονικής συνύπαρξης. Δεν μαθαίνουμε απλά για κάθε πολιτισμό αλλά **χτίζουμε τον πολιτισμό και την κουλτούρα μέσα στον καθένα**.

Γιατί ο Πολιτισμός διευρύνει την κατανόησή μας για τη ζωή και τον κόσμο και μας φέρνει πιο κοντά στον άνθρωπο μέσα από ένα πνεύμα σεβασμού, αλληλεγγύης και αλληλοκατανόησης.

είναι μια
αυθεντική
στάση
καρδιάς,
ένα κανάλι
Δύναμης
και Ζωής

Τι είναι για μας ο εθελοντισμός

Ο Εθελοντισμός είναι μια **αυθεντική στάση καρδιάς** πέρα από τις μόδες.

Η Νέα Ακρόπολη προσφέρει στην κοινωνία ένα πεδίο μέσα από το οποίο μπορεί ο άνθρωπος αναπτύσσοντας τις αξίες της ένωσης, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας, της υπευθυνότητας, να οδηγηθεί στη βελτίωση τόσο του εαυτού του όσο και της κοινωνίας στην οποία ζει.

Γιατί το σκοτάδι δεν νικείται με χτυπήματα αλλά με Φως!

Η Βασιλόπιτα

Πότε: Μετά την αλλαγή του χρόνου.

Πού: Σε όλη την Ελλάδα.

Περιγραφή: Μετά την αλλαγή του χρόνου κόβεται η βασιλόπιτα που περιέχει φλουρί, μοιράζεται ένα κομμάτι για το κάθε άτομο της οικογένειας, για τον Χριστό, την Παναγία και το σπίτι (το κομμάτι του σπιτιού προφέρεται στην πραγματικότητα στο «στοιχείο», τον αγαθό δαίμονα που προστατεύει το σπίτι). Το «βασιλεμένο» νόμισμα το ρίχνουν μέσα σε ποτήρι με κρασί, πίνουν από λίγο και εύχονται: «Και του χρόνου καλύτερα». Το νόμισμα το αφήνουν στα εικονίσματα και τον επόμενο χρόνο το βάζουν στην άλλη πίτα.

Σκοπός: Εξευμενισμός αόρατων δυνάμεων και καλοτυχία, γούρι.

Προέλευση: Το κόψιμο της βασιλόπιτας συσχετίζεται με το έθιμο του εορταστικού άρτου, τον οποίο σε μεγάλες αγροτικές γιορτές οι αρχαίοι Έλληνες προσέφεραν στους θεούς. Τέτοιες γιορτές ήταν τα Θαλύσια και τα Θαργύλια. Στα Κρόνια, εορτή του θεού Κ(Χ)ρόνου, που λατρευόταν στην Ελλάδα και στα Σατουρνάλια (saturnalia) της Ρώμης, έφτιαχναν γλυκά και πίτες, μέσα στα οποία έβαζαν νομίσματα και σε όποιον τύχαινε το κομμάτι που το περιείχε, ήταν ο τυχερός της ομήγυρης. Η ορθόδοξη παράδοση συνέδεσε το έθιμο με τη βασιλόπιτα.

Το Ποδαρικό

Πότε: 1η Ιανουαρίου.

Πού: Κρήτη, Θράκη και γενικά κατά τόπους σε όλο τον Ελλαδικό χώρο και κυρίως στη νησιωτική Ελλάδα.

Περιγραφή: Το πιο σημαντικό έθιμο της πρώτης ημέρας του χρόνου ήταν το ποδαρικό. Μόλις ξυπνήσει κάποιος την αρχιχρονιά, φροντίζει να πρωτοκοιτάξει βουνό και έναν γείτονά του για να είναι γερός όλο τον χρόνο. Να μην πρωτοδεί θάλασσα, γιατί θα έχει την μανία της.

Εκείνος που θα έμπαινε πρώτος στο σπίτι έπρεπε να είναι γουρλής και ανοιχτοχέρης. Να μην είναι γρουσουζής, γκρινιάρης ή καχεκτικός, γιατί ανάλογη θα είναι και η πορεία του οίκου για ολόκληρο τον χρόνο. Για να αποφευχθούν ανεπιθύμητες πρωτοχρονιάτικες επισκέψεις, οι άνθρωποι λάμβαναν τα μέτρα τους επιλέγοντας ένα παιδί άκακο και προκομμένο.

Σκοπός: Να αρχίσει καλά η νέα χρονιά. Οι άνθρωποι επιδίωκαν να γνωρίζουν τι πρόκειται να συμβεί όλο τον επόμενο χρόνο και αν αυτό δεν προοιωνιζόταν ευνοϊκό για του ίδιους, να το αποτρέψουν.

Προέλευση: Η δοξασία αυτή είναι πολύ παλιά, αφού οι αρχαίοι Έλληνες, οι Ρωμαίοι και οι Βυζαντινοί πίστευαν ότι την καλή χρονιά την έφερναν οι «καλιώνιστοι» ή οι «καλόποδες», άνθρωποι με καλό ποδαρικό, οι οποίοι πρωτοπατούν το σπίτι κατά την Πρωτοχρονιά. (Σχολιαστ. Αριστοφ. Όρνιθες 721 και Κοραής, Άτακτα, 1, Εν Παρίσιους 1828, σελ 116-117)

Το σπάσιμο ροδιού στο κατώφλι του σπιτιού

Πότε: 1η Ιανουαρίου.

Πού: Κυρίως Κρήτη, Θράκη και Θεσσαλία και σε όλο τον ελλαδικό χώρο.

Περιγραφή: Στην πρωτοχρονιάτικη εθιμολογία, τόσο της Κρήτης όσο και των άλλων ελληνικών περιοχών, το ρόδι (ρόγδι στην Κρήτη) μεταφέρει στο πρωτοχρονιάτικο τελετουργικό την επιθυμία για πληρότητα του οίκου σε αγαθά.

Το έθιμο είναι γνωστό σε όλη σχεδόν την Ελλάδα αλλά σε διαφορετικές εκδοχές. Κάποιος από την οικογένεια, συνήθως ο οικοδεσπότης, σπάει ένα ρόδι στο κατώφλι του αγροτικού σπιτιού. Το σπίτι γεμίζει με χιλιάδες σπόρους, «ρουμπίνια», που συνήθως αποφεύγουν να τα μαζέψουν για να μη διώξουν τα καλά. Θα τα μαζέψουν την επόμενη και θα τα μοιράσουν στα ζώα, ακόμη και στις κότες για να κάνουν αυγά.

Σκοπός: Επάρκεια, αφθονία αγαθών και ενότητα του οίκου.

Προέλευση: Το ρόδι στην αρχαία Ελλάδα ήταν σύμβολο γονιμότητας και συνδεόταν στενά με τη Δήμητρα και την Περσεφόνη. Εννοιολογικά το ρόδι σημαίνει ροή,

δύναμη. Στην αρχαία Ελλάδα υπάρχουν πολλές αναφορές στη ροδιά, που σύμφωνα με κάποιες δοξασίες είναι και το δέντρο που κρατάει τη γη (αυτό που ροκανίζουν οι καλικατζαροι).

Ο παλιός μύθος συνδέει τη ροδιά με τον Ωρίωνα, έναν από τους μεγαλύτερους και λαμπρότερους αστερισμούς. Ο Ωρίωνας, γιος της Γης παντρεύτηκε τη Σίδη. Η Σίδη παινεύτηκε ότι είναι πιο όμορφη από τη θεά Ήρα και εκείνη για τιμωρία την έστειλε στον Κάτω Κόσμο. Εκεί η Σίδη μεταμορφώθηκε σε ροδιά και συνδέεται με τη μνήμη των νεκρών και την σχέση τους με τον Κάτω Κόσμο.

Άλλοι μύθοι αναφέρουν ότι η ροδιά φύτρωσε από το αίμα του Διόνυσου Ζαγρέα ή του Άττι -Άδωνη. Οι ιερείς στα Ελευσίνια Μυστήρια ήταν στεφανωμένοι με κλαδιά ροδιάς, ενώ ρόδια δεν επιτρέπεται να φάνε οι μύστες, γιατί ανέφεραν ότι έχουν την ιδιότητα να προκαλούν κάθοδο των ψυχών στην ύλη.

Τα χρώματα της Πρωτοχρονιάς

Πότε: 1η Ιανουαρίου.

Πού: Κρήτη.

Περιγραφή: Όλα τα χρώματα πρέπει να είναι χαρούμενα την Πρωτοχρονιά. Το μαύρο χρώμα είναι απαγορευμένο. Δεν χρησιμοποιείται ποτέ την πρώτη μέρα του χρόνου και ως ενδυμασία επιτρέπεται μόνο σε όσους έχουν βαρύ πρόσφατο πένθος. Σε άλλες περιπτώσεις, η αλλαγή του χρόνου συνδυάζεται με λευκή επιστροφή πάνω στο μαύρο. Και πιο συγκεκριμένα, αν κάποια γυναίκα φορούσε μαύρα ρούχα, την ώρα που άλλαζε ο χρόνος, φρόντιζε να βάλει πάνω από τους ώμους της μια λευκή πετσέτα, μια λευκή μαντίλα ή, έστω, μια λευκή κλωστή. Το λευκό χρώμα εδώ λειτουργεί ως επικάλυψη του μαύρου.

Γενικά φρόντιζαν όλα τα χρώματα να είναι χαρούμενα. Εξάιρεση γινόταν μόνο στην πέτρα και στο σίδηρο που κουβαλούσαν στα σπίτια ως σύμβολα της στερεότητας του οίκου και της καλής (σιδερένιας) υγείας των ενοίκων. Οι πετσέτες με τις οποίες αντάλλασσαν τα «καλοχερίδια» ήταν πάντα λευκές, υφαντές ή κεντητές, με χαρούμενα σχέδια. Ποτέ δεν τύλιγαν «καλοχερίδια» σε σκούρο ύφασμα. Λευκές (και μόνο λευκές) είναι ακόμη και σήμερα οι πετσέτες με τις οποίες σκεπάζουν τις εικόνες όταν τις μεταφέρουν την παραμονή στην εκκλησία και όταν τις παίρνουν για να κάνουν μ' αυτές ποδαρικό. Το ψωμί της ημέρας ήταν επίσης λευκό και γινόταν με αλεύρι ψιλοκοσκινισμένο.

Το κόκκινο χρώμα, το πορτοκαλί, και οι αποχρώσεις τους ήταν επίσης συνηθισμένα. Ήταν οι αποχρώσεις της σωματικής ευρωστίας, σε αντίθεση με το κίτρινο που ταυτίζεται με το χλωμό και, κατά μεταφορική σημασία, με το χλωμό χρώμα των αρρώστων. Στα χωριά της επαρχίας Πεδιάδας φρόντιζαν να είναι ροδοψημένο το εθιμικό εορταστικό εφτάζυμο (είδος κρητικού ψωμιού), όπως γινόταν και με τα ψωμιά των κοινωνικών εκδηλώσεων.

Σκοπός: Η χρονιά που θα ερχόταν να είναι χαρούμενη, γόνιμη και εύφορη. Απομάκρυνση κάθε μορφής δυστυχίας που συμβολίζει το μαύρο χρώμα και κυριαρχία της ευτυχίας, του λευκού χρώματος.

Προέλευση: Το ντύσιμο που κυριαρχούσε στις αρχαίες τελετουργίες του ελλαδικού χώρου, στις οποίες κυριαρχούσε το λευκό χρώμα ως σύμβολο αγνότητας, απλότητας και φωτεινότητας.

Ο βολβός της Πρωτοχρονιάς-η σκυλοκρομμύδα

Πότε: 1η Ιανουαρίου.

Πού: Κρήτη, Κυκλάδες.

Περιγραφή: Η σκυλοκρομμύδα (λατ. *Urginea maritima*) είναι αυτοφυές βολβοφόρο φυτό με εντυπωσιακή μακροβιότητα. Ο αθάνατος βολβός της Πρωτοχρονιάς διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στα έθιμα. Σε μερικές περιοχές της Δυτικής Ελλάδας η σκίλλη (ασκελετούρα) ονομάζεται αγιοβασιλίτσα ή απλώς βασιλίτσα, ονομασίες που παραπέμπουν σαφέστατα στη γνωστή συνήθεια της ανάρτησης στις θύρες των σπιτιών κατά την εορτή του Αγίου Βασιλείου, την πρώτη μέρα του χρόνου. Οι Κρήτες πιστεύουν ότι το φυτό είναι αθάνατο, μπορεί να βλαστήσει ακόμη και όταν ο βολβός του είναι κρεμασμένος στον αέρα, χωρίς να ακουμπούνε πουθενά οι ρίζες του, και αυτή

του η ιδιότητα (να αναγεννιέται) το έχει κάνει αναπόσπαστο κομμάτι των πρωτοχρονιάτικων εθίμων.

Στη Σητεία το πρωί οι γυναίκες πηγαίνουν με το σκαλιδάκι (γεωργικό εργαλείο) και φέρνουν τις αθανατοκρομμύδες. Τις κρεμούν πάνω από την πόρτα. Είναι το σύμβολο πολλών αγαθών. Όπως αυτή πρώτη φυτρώνει τον Οκτώβριο και φορτώνεται λουλούδια, έτσι θα γεμίσει και το σπίτι αγαθά.

Στις Κυκλάδες τη χρησιμοποιούν Αύγουστο και Σεπτέμβριο ως στοιχείο για να προβλέψουν τον καιρό του χειμώνα. Αν η ταξιανθία με τα λουλούδια είναι όρθια, ο χειμώνας θα είναι βροχερός.

Σκοπός: Η αναγέννηση, το γούρι, η πρόγνωση του καιρού.

Προέλευση: Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν ακριβώς το ίδιο έθιμο. Λέγεται ότι και ο ίδιος ο Πυθαγόρας είχε κρεμασμένη μια σκυλοκρομμύδα στην εξώπορτά του για να διώχνει τα κακά πνεύματα. Το έθιμο επιβίωσε και αργότερα στους βυζαντινούς χρόνους.

Η Καμήλα

Πότε: Παραμονή Πρωτοχρονιάς (31 Δεκεμβρίου) ή Θεοφάνεια (6 Ιανουαρίου).

Πού: Μακεδονία, Θράκη.

Περιγραφή: Στη Μακεδονία, παραμονές πρωτοχρονιάς, λαμβάνει χώρα ένα λαϊκό δρώμενο σχετικό με τη σφαγή των νεογνών από τον Ηρώδη. Στο δρώμενο αυτό άνθρωποι μεταμφιεσμένοι σε καμήλες τριγυρνούν στους δρόμους φωνάζοντας συνθήματα με σκοπό να παραπλανήσουν τους στρατιώτες του Ηρώδη οι οποίοι αναζητούν τον νεογέννητο Ιησού.

Παραλλαγή 1: Στη Χαλκιδική και συγκεκριμένα στο χωριό Γαλάτιστα, την ημέρα των Θεοφανίων, στις 6 Ιανουαρίου κάθε χρόνου, διοργανώνεται η γιορτή της Καμήλας με μια παραλλαγή: πρόκειται για έθιμο με ιστορικές αναφορές, που αφορά στην απαγωγή μιας χριστιανής κοπέλας από Τούρκο επίτροπο και το τέχνασμα για την αρπάξει ο αγαπητικός της. Η αναπαράσταση γίνεται με έξι άνδρες οι οποίοι μπαίνουν κάτω από ένα ομοίωμα καμήλας και κουνώντας κουδούνια και τραγουδώντας βαδίζουν ρυθμικά.

Ο αγαπητικός χρησιμοποιεί το τέχνασμα με την καμήλα ώστε να μπει στο σπίτι του Τούρκου επιτρόπου μαζί με τους φίλους του ώστε να αρπάξουν την κοπέλα και να την κρύψουν

μέσα στο ομοίωμα της καμήλας. Την επόμενη ημέρα, του Αϊ Γιαννιού, αναβιώνει το έθιμο του Γάμου της Μανιώς, δηλαδή της κοπέλας που απελευθερώθηκε, στην οποία αναπαριστάται ο παραδοσιακός γάμος της (ώστε να μην μπορούν να την ξαναπάρουν οι Τούρκοι), με παραδοσιακή μουσική, όπου κυρίαρχα μουσικά όργανα είναι οι ζουρνάδες και τα νταούλια.

Παραλλαγή 2: Σε άλλα μέρη της Μακεδονίας, πολλές μέρες πριν από την Καθαρά Δευτέρα ετοιμάζουν την καμήλα που έχει κίνηση, ζωή. Ετοιμάζουν τον ξύλινο σκελετό και την Καθαρά Δευτέρα τον σκεπάζουν με πολύχρωμα κιλίμια, φούντες και χάντρες. Κάτω από την καμήλα μπαίνουν δυο άντρες και πάνω σε αυτήν τοποθετούν το βασιλιά καρνάβαλο. Τη συνοδεύουν δυο καμηλιέρηδες που ξεκινάει με τη μουσική της γκάιντας. Στη διαδρομή η καμήλα ζωηρή με το μεγάλο της στόμα αρπάζει ό,τι της αρέσει. Πλήθος μεταμφιεσμένων με πειράγματα και τραγούδια συμπληρώνουν το σκηνικό. Ο ένας καμηλιέρης σε κάποια στιγμή σκοτώνει τον αντίπαλο του, εκείνος όμως ξαφνικά ξαναζωντανεύει. Στο τέλος κρεμάνε την καμήλα τιμωρώντας την για τα αγαθά που έκλεψε. Όλοι μαζί καταλήγουν στην πλατεία και γλεντούν ως το πρωί.

Σκοπός: Στο έθιμο της καμήλας έχουμε την αναπαράσταση της σποράς, της βλάστησης, της δημιουργίας της ζωής και του θανάτου.

Πρόελευση: Οι χριστιανικές παραδόσεις για τη σφαγή των νεογνών από τον Ηρώδη, περίοδος Τουρκοκρατίας.

Θεοφάνεια και Αγιασμός των Υδάτων

Πότε: 6 Ιανουαρίου.

Πού: Σε όλη την Ελλάδα.

Περιγραφή: Η γιορτή αυτή είναι χριστιανική και σχετίζεται με το γεγονός της βάπτισης του Ιησού. Την παραμονή τα νοικοκυριά έπρεπε να είναι ολοκάθαρα και λιβανισμένα, γιατί περίμεναν τον παπά να έρθει να ραντίσει τα σπίτια με αγιασμό. Έπαιρναν από την εκκλησία αγιασμό και αφού έπιναν νηστικοί μια γουλιά όλοι στο σπίτι, έρριχναν με την βοήθεια κλαδιού βασιλικού ή ελιάς πρώτα τα εικονίσματα και μετά όλο το σπίτι, τους στάβλους τα κοτέτσια, τα ζωντανά τους και τα χωράφια τους. Φρόντιζαν να κρατήσουν σε ένα μικρό μπουκάλι ένα μέρος που το

κρεμούσαν στα εικονίσματα για να το έχουν για ιατρικό όλο τον χρόνο και για κάθε δυσκολία.

Σκοπός: Ιεροποίηση του υλικού κόσμου. Το νερό αγιάζεται και γίνεται έτσι φορέας της Χάρης του Θεού. Ξορκίζεται το κακό και εξαφανίζονται τα πνεύματα των νεκρών και οι καλικάτζαροι. Ο αγιασμός μπαίνει σε κάθε σπίτι και «αγιάζει», φέρνει τύχη για όλο τον νέο χρόνο. Για τον Χριστιανισμό είναι και μία αναπαράσταση της βάπτισης του Χριστού, του μεγάλου αυτού γεγονότος που σηματοδοτεί τη μετάλλαξη, τη φώτιση του Ιησού, ο οποίος από Ιησούς γίνεται Χριστός. Είναι η θεία παρουσία στη Γη, γι' αυτό και ονομάζεται Θεοφάνεια, το θείο πνεύμα εμφανίζεται με μορφή περιστεριού.

Πρόελευση: Γενικά η κατάδυση στα νερά συμβολίζει τον θάνατο και η ανάδυση την αναγέννηση. Την προέλευση αυτού του εθίμου θα αναζητήσουμε πάλι στα ρωμαϊκά και αρχαία ελληνικά έθιμα, στις γιορτές των Σατουρναλίων και των Πυανεψίων. Μάλιστα οι Αθηναίοι συνήθιζαν να βγάζουν από τα ιερά τα αγάλματα και να τα πλένουν στο νερό της θάλασσας που το θεωρούσαν ιεροποιημένο (π.χ. το άγαλμα της Αθηνάς στη γιορτή των Πλυντηρίων). Κατάλοιπο αυτού του αγιασμού των υδάτων είναι και το νερό που υπάρχει σε μαρμάρινα δοχεία στις πύλες των καθολικών ναών. Ο πιστός, πριν εισέλθει στον ναό, εξαγνίζεται βουτώντας τα χέρια του στο νερό.

Αυτή η παράδοση με τις εξαγνιστικές ιδιότητες του νερού μας θυμίζει και τις παραδόσεις της Αιγύπτου και της Ινδίας, όπου οι ποταμοί Νείλος και Γάγγης θεωρούνται πηγή ζωής και τα νερά τους ιερά. Εκτός από τον μεγάλο αγιασμό των υδάτων, κάθε μήνα συνήθιζαν να κάνουν και τον μικρό αγιασμό. Κάτι που θυμίζει της «νεομηνίες» των Ρωμαίων.

Το έθιμο της μπάμπως

Πότε: 8 Γενάρη.

Πού: Σαμοθράκη και Μακεδονία.

Περιγραφή: Οι γυναίκες κατακλύζουν καφενεία, δημόσια κτίρια και γενικά ανδροκρατούμενα στέκια, παίζουν χαρτιά, καπνίζουν, κτυπούν τις καμπάνες και ξεφαντώνουν μέχρι το πρωί. Οι άντρες δε, είναι στο σπίτι με τα παιδιά και κάνουν αυτοί τις εργασίες καθαριότητας, τακτοποίησης και μαγειρέματος.

Σκοπός: Η μέρα αυτή τιμά την μπάμπω, τη μαία που είχαν τα παλιά τα χρόνια και το πρόσωπο της οποίας συμβολίζει τη γονιμότητα.

Προέλευση: Αρχαιοελληνικές ρίζες. Θυμίζει Θεσμοφορία και Αλώα.

Οι φωτιές του Αγίου Αντωνίου

Πότε: 17 Ιανουαρίου.

Πού: Κρήτη.

Περιγραφή: Ο Άγιος Αντώνιος γιορτάζεται στην Κρήτη με μεγάλες φωτιές που ανάβουν οι πιστοί έξω από τους

σπηλαιώδεις ναούς του. Οι παλιοί ασκητές και μοναχοί των Αστερουσίων πίστευαν ότι «με τη φωτιά πολεμούσαν τον χειμώνα» και προσπαθούσαν να επηρεάσουν τις καιρικές συνθήκες με τα ίχνη μιας τελετουργίας που κινείται στις παρυφές της θρησκείας ξεχασμένης πια.

Σκοπός: Είναι οι φωτιές που προμηνύουν την άνοιξη και προεξοφλούν την αλλαγή των εποχών πάνω στην αιχμή του χειμώνα. Η φωτιά, το αιώνιο σύμβολο της κάθαρσης και της αναγέννησης, έρχεται να επιταχύνει τον κύκλο του χρόνου και το πέρασμα στην ανθοφορία της άνοιξης.

Προέλευση: Αρχαίες πρακτικές που προέρχονται από τις τελετές του χειμερινού ηλιοστασίου για την επιβίωση του φωτός – φωτιάς κατά τη διάρκεια του σκοταδιού – χειμώνα. Ο Άγιος Αντώνιος είναι το σύμβολο του χειμερινού ήλιου που καταφέρει να επιβιώσει μέχρι την επόμενη άνοιξη.

Άγιος Χαράλαμπος-Διώκτης της Πανούκλας

Πότε: 10 Φεβρουαρίου.

Πού: Κρήτη.

Περιγραφή: Ο Άγιος Χαράλαμπος είναι στη συνείδηση των πιστών ο διώκτης της πανούκλας. Πίστευαν πως η προσωποποιημένη σε φοβερή γυναίκα αρρώστια θα σταματούσε εκεί ακριβώς που βρίσκεται ο ναός του διώκτη της, ο άγιος δεν θα άφηνε να περάσει και να μπει στο χωριό ή στην πόλη που προστάτευε. Για τον λόγο αυτό οι περισσότεροι ναοί του Αγίου Χαράλαμπου βρίσκονται πάνω σε δημόσιους δρόμους, έξω από τους οικισμούς, ενώ δεν άφηναν ποτέ το καντήλι να σβήσει.

Στο Γαβαλοχώρι Αποκορώνου θρυλείται πως ένας παλιός κάτοικος είχε δει στην είσοδο του χωριού μια γυναίκα που έβγαζε φωτιές από το στόμα, να τη διώχνει μακριά ένας παπάς που κρατούσε στα χέρια του σταυρό. Στην ανατολική Κρήτη η Πανώγλα ήταν γριά, ξυπόλητη, μαυροφόρα, με τριμμένα ρούχα και δεν περνούσε ποτέ από δρόμους όπου υπήρχε εκκλησία του Αγίου Χαράλαμπε. Αν δεν δει το Γέρο Χαράλαμπε στο δρόμο της, μπαίνει στο χωριό και χτυπάει τις πόρτες. Όσες φορές χτυπήσει την πόρτα, τόσες φορές θα χτυπήσει ο παπάς την καμπάνα. Άλλοι λένε ότι είναι γυμνή και γυρίζει μόνο τις νύχτες. Κι όπως είναι «μαύρη και άραχνη» δεν ξεχωρίζει τη νύχτα. Περνά στο χωριό και σημαδεύει. Κι αν καλομάθει, δεν φεύγει. Κάθεται καιρό και μπορεί να μην φύγει μέχρι να σφαιλίσει όλες τις πόρτες. Για να μην σφαιλίσουν λοιπόν οι πόρτες, οι κάτοικοι των χωριών έφευγαν κι άφηναν τα σπίτια μοναχά τους.

Κάθε οικογένεια είχε και έναν τόπο μακρινό, άλλη σε σπήλαιο, άλλη σε κοιλάματα κι άλλη σε παλιές καλύβες. Το σημάδι της Πανώγλας όμως, δεν ήταν μόνο τα δυσδιάκριτα στίγματα που αναφέρει η ωραία παράδοση από την Πεδιάδα. Στα Αστερούσια πίστευαν ότι εμφανιζόταν μέσα στη στάχτη ένας κόκκινος βώλος, σαν κάρβουνο που δεν έκαιγε. Σε άλλες περιοχές πίστευαν ότι εμφανιζόταν σαν μια μαύρη σκιά που δεν έφευγε.

Σε παλιότερες εποχές συνήθιζαν να σχηματίζουν γύρω από τα χωριά προστατευτικούς κλοιούς, τους γνωστούς μαγικούς κύκλους, πιστεύοντας ότι με αυτόν τον τρόπο καθιστούσαν τον οικισμό απρόσβλητο από το νόσημα. Αν υπήρχε στο χωριό εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπη, συνήθιζαν να ξεκινούν από αυτήν την περιζύωση. Έδεναν στην πόρτα μια κλωστή την οποία είχαν φτιάξει λαμβάνοντας όλα τα απαραίτητα μέτρα προστασίας. Ξετύλιγαν το κουβάρι και κύκλωναν όλα τα σπίτια. Στο τέλος έδεναν πάλι στην πόρτα του αγίου την κλωστή και άφηναν το χωριό περιζωσμένο για όσο διάστημα χρειαζόταν, συνήθως σαράντα ημέρες, μιας και ο αριθμός αυτός πρόσφερε επιπλέον προστασία.

Η κλωστή από τον περισχοινισμό του χωριού έπρεπε να γίνει ύφασμα και να στολίσουν με αυτό την εικόνα του αγίου. Οι κλωστές που περισσεύαν γίνονταν φυλακτά και μοιράζονταν σε όλο το χωριό. Προφανώς πρόκειται για ένα έθιμο παρεμφερές με το γνωστό «πουκάμισο του Αγίου Χαραλάμπη» το οποίο έπρεπε να υφανθεί σε μια μόνο μέρα και να αφιερωθεί στην εικόνα του.

Σκοπός: Η απόθηση της αρρώστιας μέσω της ενέργειας του ιερού και πρακτικής μαγείας.

Προέλευση: Αρχαίες πρακτικές μαγείας που επιβιώνουν στην Κρήτη για εξορκισμό του κακού. Στην αρχαία Κρήτη και σε άλλα μέρη της Ελλάδας οι πρακτικές αυτές εξασκούνταν και από τον απλό λαό αλλά και από οργανωμένα ιερατεία. Οι γνώσεις για την ύπαρξη προστατευτικού κύκλου επιβιώνει σε όλους τους παραδοσιακούς πολιτισμούς και σχετίζεται με την ιεροποίηση του χώρου.

Άγιος Χαραλάμπης-Άγιος της Χαράς και της Βλάστησης

Πότε: 10 Φεβρουαρίου.

Πού: Κρήτη.

Περιγραφή: Από την ίδια την ετυμολογία του ονόματος απορρέει η χαρά και η λαμπρότητα του αγίου αυτού. Ο άγιος της χαράς λοιπόν θεωρήθηκε και άγιος της βλάστησης, κυρίως των φυτών και των δέντρων που πρέπει να φυτεύονται τον χειμώνα, για να ριζώσουν στην υγρή γη και να βλαστήσουν, των «γυμνόριζων» που θα λέγαμε σήμερα. Στον Κρουσώνα συνήθιζαν να ζητούν την ευλογία του αγίου πριν φυτέψουν αμπέλι. Πήγαιναν από το προηγούμενο βράδυ και άφηναν όλα τα κλήματα στην εκκλησία του πολιούχου του χωριού, δηλαδή

στο στιβαρό και ιεροπρεπή, όπως τον έβλεπαν στην εικόνα του, αγίου. Η παραμονή των κλημάτων στον ιερό χώρο του ναού σήμαινε αυτομάτως και την ευλογία τους. Οι δυνάμεις που μπορούσαν να καθορίσουν τη βλάστηση βοηθούσαν το ξερό κλήμα να «ανοίξει» να βγάλει φύλλα και καινούργιους βλαστούς. Το πρωί της άλλης μέρας πήγαινε ο ιερέας, ευλογούσε τα κτήματα και τότε μόνο ο αγρότης του παλιού καιρού ξεκινούσε για το φύτεμα του καινούργιου αμπελιού. Ο ιδιοκτήτης του αμπελώνα δεν φύτευε ποτέ μοναχός του τα κλήματα. Πήγαιναν όλοι μαζί, συγγενείς και φίλοι, ακόμη και ξένοι, σε μια πρακτική έκφρασης της απόλυτης αλληλεγγύης ανάμεσα στα μέλη των παραδοσιακών κοινοτήτων. Λέγανε πως ακόμη και ένα κλαδί να κόψεις από το δέντρο και να το καρφώσεις στη γη τη μέρα του αγίου, θα φυτρώσει.

Σκοπός: Καθαγιασμός των αμπελιών για καλή σοδειά.

Προέλευση: Το έθιμο σχετίζεται με τον θεό Άδωνη και αντίστοιχες τελετές προς τιμήν του, τη λατρεία του θεού Όσιρη στην Αίγυπτο και αντίστοιχες λατρείες σε όλο τον κόσμο στους θεούς της βλάστησης.

Άγιος Χαράλαμπος-Στο Κοινό Θυσιαστήριο

Πότε: 9 Φεβρουαρίου.

Πού: Κρήτη.

Περιγραφή: Την παραμονή της γιορτής του αγίου μαζεύονται πολλές γυναίκες μαζί και ζυμώνουν από κοινού τους άρτους, δηλαδή τους καθιερωμένους για όλες τις γιορτές πέντε (5) άρτους. Τα στοιχεία που διαφοροποιούν το έθιμο εντοπίζονται στο μέγεθος του άρτου και στην από κοινού συνεισφορά, τόσο σε υλικά όσο και σε εργασία, για το ζύμωμά του. Συνήθως μαζεύονταν οι γυναίκες μιας γειτονιάς. Μπορούσαν να είναι από δέκα-δεκαπέντε έως και σαράντα-πενήντα, σύμφωνα με μαρτυρίες. Καθεμία απ' αυτές έφερνε ορισμένη ποσότητα

αλεύρου, λίγο λάδι και λίγα από τα υλικά που χρειάζεται η συνταγή. Καμία γυναίκα δεν έφερνε περισσότερα υλικά από την άλλη. Ακόμη και τα ξύλα που χρειαζόταν για να ανάψει ο φούρνος τα πρόσφεραν από κοινού. Ζύμωναν όλες μαζί, καταμερίζοντας την εργασία ανάλογα με τις ικανότητες της καθεμιάς, κι έπλαθαν πέντε άρτους. Το μέγεθος των τεσσάρων ήταν κανονικό, το συνηθισμένο σε περιπτώσεις λατρευτικών άρτων. Ο πέμπτος άρτος ήταν τεράστιος, μπορούσε να έχει διάμετρο ένα μέτρο ή και παραπάνω, όσο χωρούσε το στόμιο του φούρνου. Τον έπαιρναν και τον πήγαιναν και πάλι όλες μαζί στον Άγιο Χαράλαμπο. Και στο τέλος τον μοίραζαν σε ίσα κομμάτια και έπαιρνε ένα καθεμία. Ας σημειωθεί ότι δεν μπορούσε κάποια να προσφέρει μόνο υλικά, να δώσει ως πούμε το αλεύρι και να της ζυμώσουν. Το τυπικό του εθίμου απαιτούσε να είναι παρούσα και να δουλέψει για το ζύωμα.

Η λατρευτική πρακτική της από κοινού συμμετοχής δεν περιοριζόταν μόνο στους λατρευτικούς άρτους. Την παραμονή της γιορτής η κάθε γυναίκα που συμμετείχε σ' αυτή τη μοναδική

τελετή, έφερε λίγο λάδι και λίγο κρασί στο σπίτι που είχε επιλεγεί για το ζύωμα. Γέμιζαν ένα μπουκάλι από το καθένα και το πήγαιναν στην εκκλησία.

Σκοπός: Σε κοινωνικό επίπεδο στοχεύει στη σύσφιξη των σχέσεων των μελών της κοινότητας. Οι γυναίκες σχηματίζουν ένα δεμένο σύνολο, ενώνονται στην από κοινού εργασία και στην κοινή λατρευτική πορεία προς το ναό, όπως ενώνονται οι χυμοί από τις ελιές και τις ρώγες του σταφυλιού, για να δημιουργήσουν το λάδι και το κρασί. Ο άνθρωπος εξισώνει τον

εαυτό του με τη φύση και τα γεννήματά της. Και τα τρία προϊόντα που προσφέρονται, ο σίτος, ο οίνος και το λάδι παράγονται με το άλεσμα -σύνθλιψη πολλών καρπών που ανακατεύονται όλοι μαζί και γίνονται ένα σύνολο. Σε ατομικό επίπεδο στοχεύουν στην προσφορά των καλύτερων επεξεργασμένων στοιχείων κάθε ατόμου, στις εμπειρίες που έχουν κατασταλάξει μέσα στη χρονιά και προσφέρονται στο ιερό.

Προέλευση: Αρχαίες λατρευτικές πρακτικές κατασκευής προσφορών από όλη την κοινότητα στο θείο.

Γενική περιγραφή: Μασκάρεμα ανθρώπων. Σφάξιμο χοιρινών. Αστεία μεταξύ των ανθρώπων και βωμολοχίες. Δρώμενα σχετικά με διάφορες κοινωνικές καταστάσεις και διακωμώδησή τους. Ανάλογα με την ημερομηνία του Πάσχα, κάπου μέσα στον Φεβρουάριο, άρχιζε το Τριώδιο. Σε αυτήν τη γιορτή οι άνθρωποι μεταμφιέζονταν, έκαναν διαφόρων ειδών αστεία, γλεντούσαν και τελούσαν διάφορες πρακτικές που είχαν ως σκοπό να ξεδώσουν όσο μπορούν, να φάνε κρέας όσο μπορούν και να προετοιμαστούν για τη νηστεία της Σαρακοστής, που ήταν καθαρτικής και εξαγνιστικής σημασίας ενόψει του Πάσχα.

Σκοπός: Η ψυχολογική ανανέωση και προετοιμασία για την «αγνή» περίοδο της Σαρακοστής, η απομάκρυνση των χθόνιων δυνάμεων του σκοταδιού και του χειμώνα, το ζύπνημα της φύσης και η προετοιμασία για τον ερχομό της άνοιξης.

Προέλευση: Διονυσιακές γιορτές της αρχαίας Ελλάδας.

Μπούλες

Πότε: Στο Τριώδιο.

Πού: Σε όλη την Ελλάδα.

Περιγραφή: Μπούλες ονομάζονταν οι μασκαρεμένοι που γύριζαν τα βράδια από σπίτι σε σπίτι, απαιτούσαν μεζέ, έκαναν αστεία και πειράγματα και οι νοικοκυραίοι έμπαιναν στη διαδικασία να ανακαλύψουν ποιοι είναι, πράγμα πολύ δύσκολο έως ακατόρθωτο. Η περιποίηση των μασκαρεμένων κρατούσε για όσο διάστημα παρέμενε κρυφή η ταυτότητά τους και σταματούσε αν αποκαλύπτονταν.

Σκοπός: Η ψυχολογική ανανέωση και προετοιμασία για την «αγνή» περίοδο της Σαρακοστής. Η αλλαγή της μορφής (μασκάρωμα) ως ψυχολογική προϋπόθεση για την προσπάθεια εύρεσης μιας νέας, δηλαδή ανανεωμένης μορφής.

Προέλευση: Διονυσιακές γιορτές της αρχαίας Ελλάδας. Οι πιστοί του Διονύσου μεταμφιέζονταν σε Σάτυρους και Σειληνούς, όντα συνοδούς του Διονύσου και κάλυπταν το σώμα τους με τρυγία, θεωρώντας ότι η μεταμφίεση βοηθά περισσότερο στην κατάληψή τους από το πνεύμα του λατρευόμενου θεού.

Μπουρμπούλια

Πότε: Κάθε Πέμπτη βράδυ σε όλη την περίοδο των Απόκρεω.

Πού: Πάτρα, Επτάνησα, νησιά Αιγαίου.

Περιγραφή: Οι γυναίκες ντύνονταν Ντόμινο, φορούσαν μια μαύρη κάπα με κουκούλα και καλυμμένες στο πρόσωπο πήγαιναν στο Δημοτικό Θέατρο όπου χόρευαν με τους άντρες που πήγαιναν εκεί ντυμένοι κανονικά και δεν ήξεραν ποια ή πώς είναι η ντάμα τους. Αυτό γινόταν κάθε Πέμπτη το βράδυ σε όλη την περίοδο των Απόκρεω.

Σκοπός: Η απελευθέρωση του ανθρώπου μέσω της απελευθέρωσης των ηθών και της απαλλαγής από τους συμβατικούς κοινωνικούς κανόνες.

Προέλευση: Έθιμο της Βενετίας, κατάλοιπο της Ενετοκρατίας σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Και στην αρχαία Ελλάδα υπήρχε ανάλογο έθιμο στις καλοκαιρινές τελετές που σχετιζόνταν με τη γονιμότητα.

Στα νησιά του Αιγαίου το έθιμο συσχετιζόταν με τη λατρεία του Διονύσου και τις μαινάδες, οπαδούς του Διονύσου, και συνοδευόταν με ερωτικές και ωμοφαγικές πρακτικές.

Ραγκουτσάρια

Πότε: 6-7-8 Ιανουαρίου.

Πού: Καστοριά και Θεσσαλία γενικότερα.

Περιγραφή: Στα Ραγκουτσάρια παίρνουν μέρος όλοι οι Καστοριανοί, άνδρες και γυναίκες, σε "μπουλούκια", από διάφορες γειτονίες, το καθένα με τα "όργανά" του που γλεντούν, μέσα σ' ένα πανζουρλισμό, χωρίς κοινωνικές διακρίσεις. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η ποικιλία των μουσικών οργάνων, που εκτός από τα παραδοσιακά (ζουρνάδες, γκάιντες κ.α.), από τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας προστέθηκαν τα λαϊκά "τακούμια", κρουστά και κυρίως πνευστά, χάλκινα όργανα, κατάλοιπα από τις μεγάλες στρατιωτικές μπάντες που κατά καιρούς περνούσαν από την πόλη.

Οι κάτοικοι μεταμφιέζονται με τρομακτικές και θορυβώδεις στολές και περιφέρονται στην πόλη αναζητώντας «δώρα» από τους υπόλοιπους μέσα σε ένα κλίμα χαράς και πανηγυρισμού.

Με αυτόν τον τρόπο εξαγοράζεται η προσφορά τους στην απομάκρυνση των κακών πνευμάτων που ταλαιπωρούν κάποιο σπιτικό. Για να γίνει αυτό, βασική προϋπόθεση είναι οι μεταμφιεσμένοι να φέρουν αποτροπαϊκή μάσκα η οποία θα τρομάξει το κακό.

Σκοπός: Απομάκρυνση των κακών, χθόνιων ενεργειών και εξαγνισμός του χώρου και των ανθρώπων.

Προέλευση: Τα Καρναβάλια της Καστοριάς (Ραγκουτσάρια) αποτελούν αναβίωση των αρχαίων διονυσιακών οργιαστικών τελετών που γίνονταν αμέσως μετά τη γιορτή της γέννησης του ήλιου, στις 25 Δεκεμβρίου, προς τιμήν της φύσης που θα αναγεννηθεί την άνοιξη. Είναι επιβίωση του γνήσιου ελληνικού καρναβαλιού και γιορτάζεται στις 6, 7 και 8 Ιανουαρίου.

Απόκριες

Πότε: Περίοδος των Απόκρεω.

Πού: Θεσσαλία.

Περιγραφή: Παιδιά, νέοι και γέροι μεταμφιεσμένοι γυρνούν από σπίτι σε σπίτι στους δρόμους και στις γειτονίες. Οι μεταμφιεσμένοι αυτοί λέγονται μουτσούνες ή μασκαράδες λόγω της μάσκας που φοράνε. Συνηθίζουν να δίνουν μικρές παραστάσεις όπου βρεθούν μιμούμενοι ανθρώπινους χαρακτήρες και συντοπίτες τους. Οι πιο καλές μεταμφιέσεις και οι πιο αριστοκρατικές είναι οι «μπράμδες». Σε αυτές φορούν

τοπικές ενδυμασίες (φουστανέλες, βράκες, τουαλέτες της εποχής) με πολλά τσαπαράκια ασημένια και καλά μαντήλια. Γυρίζουν από γειτονιά σε γειτονιά και τραγουδούν το επικό τραγούδι της «βλάχας». Την Κυριακή της Τυρινής μαζεύονται στις πλατείες και χορεύουν. Οι νοικοκύρηδες τους κερνούν ρυζόγαλο, γαλατομπούρεκο και άφθονο κρασί.

Σκοπός: Η ελεύθερη έκφραση των συμμετεχόντων, κρύβοντας την ταυτότητά τους.

Προέλευση: Διονυσιακές λατρείες

Τσίκνισμα

Πότε: Την Τσικνοπέμπτη (ημέρα Πέμπτη, τη δεύτερη βδομάδα του Τριωδίου).

Πού: Σε όλη την Ελλάδα.

Περιγραφή: Άνδρες γυναίκες και παιδιά μαζεύονται σε παρέες και «τσικνίζουν», δηλαδή ψήνουν και τρώνε κρέας, συχνά πίνοντας πολύ και χορεύοντας. Λέγεται ότι πρέπει «να τσικνιστεί η γωνιά του κάθε σπιτιού» και όσο πιο ψηλά πάει η τσίκνα τόσο καλότυχο θα είναι και το σπίτι.

Σκοπός: Το γλέντι και η κρεοφαγία πριν από τη νηστεία του Πάσχα.

Προέλευση: Η αρχαία πρακτική της θυσίας ζώων και η μετέπειτα κατανάλωσή τους.

Καρναβάλι

Πότε: Το επίσημο καρναβάλι γίνεται την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς, αλλά μεταμφιεσμένοι υπάρχουν σε όλη τη διάρκεια του Τριωδίου.

Πού: Σε όλη την Ελλάδα

Περιγραφή: Πρόκειται για μια παρέλαση αρμάτων όπου κυριαρχούν οι μεταμφιέσεις, οι αθυροστομίες, η σάτιρα και το γλέντι. Στην Αθήνα καθιερώθηκε επίσημα τον 19ο αιώνα, αλλά σήμερα έχει χάσει την παλιά του αίγλη, με γνωστότερο το καρναβάλι στο Μοσχάτο. Στην Πάτρα γίνεται μεγάλη παρέλαση αρμάτων που συγκεντρώνει πλήθος κόσμου.

Σκοπός: Το αποκριάτικο έθιμο με το καρναβάλι, που εκδηλώνεται με διάφορα επιμέρους έθιμα σε κάθε περιοχή, έχει κοινή προέλευση και σκοπό. Ο σκοπός των εορτασμών ήταν να φέρουν το ξύπνημα της φύσης την άνοιξη με φωνές, κουδούνες, δυνατά χτυπήματα στο έδαφος. Επίσης εκείνη την περίοδο, όπως και το Δωδεκαήμερο των Χριστουγέννων, λένε ότι ανεβαίνουν οι νεκροί στον επάνω κόσμο. Ένας από τους σκοπούς των καρναβαλιστών είναι να ξορκίσουν τα πνεύματα

των νεκρών και το κακό. Πολλά έθιμα έχουν να κάνουν με τον θάνατο και τον γάμο, συμβολίζοντας τον κύκλο της ζωής και του θανάτου, αλλά και τη γονιμότητα, που έρχεται με την Άνοιξη.

Προέλευση: Παρόμοια έθιμα υπήρχαν στην αρχαία Ελλάδα προς τιμήν του Διονύσου, αλλά και σε άλλες χώρες, όπως η Αίγυπτος με τις γιορτές της Ίσιδας, αλλά και στην εβραϊκή θρησκεία με το Πονρίμ. Σε όλες αυτές τις γιορτές το κοινό στοιχείο είναι οι μεταμφιέσεις. Στις γιορτές αυτές υπάρχει έντονο το φαλλικό στοιχείο, καθώς έχουν να κάνουν με τη γονιμότητα. Επίσης συμβολικά αναπαριστάνεται ο κύκλος της ζωής και του θανάτου, καθώς και η έννοια του προσώπιου, μάσκα, προσωπίδα. Το άρμα που έχει καθιερωθεί στα καρναβάλια, είναι το άρμα του Διονύσου, ενώ ο βασιλιάς καρνάβαλος συμβολίζει τον ίδιο τον Διόνυσο. Χαρακτηριστική είναι η ομοιότητα της περιόδου της Αποκριάς με την περίοδο του Δωδεκαμήνου των Χριστουγέννων, που πιθανά σχετίζεται με τη μεταφορά της Πρωτοχρονιάς από Μάρτιο σε Ιανουάριο.

Ψήσιμο αυγών

Πότε: Τις μέρες της Αποκριάς.

Πού: Βοιωτία.

Περιγραφή: Ψήνουν αυγά στο τζάκι ώσπου να «ιδρώσουν». Όποιο το αυγό ιδρώσει πρώτα, θα 'ναι γερός όλη τη χρονιά.

Σκοπός: Οιωνοσκοπία, μαντική.

Προέλευση: Αρχαίες πρακτικές μαντείας. Στους Ορφικούς εφαρμοζόταν η μέθοδος της ωοσκοπίας.

Το λαϊκό δικαστήριο

Πότε: Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς

Πού: Κάρπαθος.

Περιγραφή: Ο εορτασμός της Αποκριάς έχει τη μορφή απόδοσης άτυπης δικαιοσύνης. Κάποιοι από τους κάτοικους κάνουν άσχημες χειρονομίες και τότε συλλαμβάνονται από τους «τζαφιέδες» που παίζουν τον ρόλο χωροφυλάκων και οδηγούνται στο λαϊκό δικαστήριο ανήθικων πράξεων. Εκεί τους απαγγέλλονται αυτοσχέδιες κατηγορίες οι οποίες προκαλούν γέλιο.

Σκοπός: Σάτιρα για κάθε μορφή εξουσίας και για τις αδικίες που διαπράττονται στο όνομά της.

Προέλευση: Την περίοδο της Τουρκοκρατίας ήταν ένας

τρόπος εκτόνωσης της λαϊκής οργής απέναντι στην τουρκική διοίκηση και τους προεστούς.

Ο γέρος και η κορέλα

Πότε: Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς.

Πού: Σκύρος.

Περιγραφή: Σύμφωνα με μια πανάρχαια παράδοση, κάποιος βαρύ χειμώνα η μοναδική βουνοκορφή της Σκύρου είχε σκεπαστεί από πυκνό χιόνι και οι Σκυριανοί κτηνοτρόφοι είχαν αποκλειστεί μαζί με τα κοπάδια τους. Πολλά από τα ζώα πέθαναν και οι τσοπάνηδες, οι «γέροι», είχαν αναγκαστεί να ντυθούν με προβιές για να ζεσταθούν και περνώντας τα παραδοσιακά κουδούνια στη μέση κατέβηκαν στα πεδινά για να μεταφέρουν τα νέα. Στο γυρισμό οι γυναίκες, κορέλες, ντύθηκαν με τα καλά τους και βγήκαν στους δρόμους για να τους προϋπαντήσουν.

Από τότε το έθιμο του γέρου και της κορέλας αναβιώνει κάθε χρόνο. Ο γέρος φορά μια χοντρή μαύρη κάπα, μια άσπρη βράκα που φτάνει μέχρι τους αστραγάλους, στο χέρι κρατά ένα στραβοράβδι, ενώ στη μέση του είναι περασμένες δυο-τρεις σειρές από κουδούνια που το βάρος τους μπορεί να ξεπεράσει τα 50 κιλά! Στο πλευρό του χορεύει η κορέλα με την παραδοσιακή σκυριανή στολή όλο κεντήματα και κοσμήματα.

Μεταγενέστερα προστέθηκε και ο «φράγκος» που ντύνεται με κοινά, ευρωπαϊκά, όπως τα λένε, ρούχα. Φοράει καπέλο ενώ το πρόσωπο του το κρύβει με μουτσούνα (μάσκα). Έχει ένα τσοπάνικο κουδούνι που κρεμιέται πίσω στη μέση και ένα κοχύλι που κρατάει στο χέρι. Αυτό είναι το γνωστό μπούρο των ναυτικών με το οποίο φυσά και πειράζει όσους παρακολουθούν.

Το γλέντι ξεκινά με την πομπή που ανηφορίζει από τα σοκάκια της χώρας προς το κάστρο, στο μοναστήρι του Αγ. Γεωργίου. Εκεί τους περιμένουν οι νεότεροι χτυπώντας της καμπάνες. Εκτός από τραγούδια και χορούς γίνονται και πολλά θεατρικά δράματα που έχουν ένα παραδοσιακό χαρακτήρα διονυσιακής σάτιρας.

Σκοπός: Βίωση της ιδέας της επιστροφής από τον θάνατο στη ζωή μέσα στον κύκλο της φυσικής αναγέννησης.

Προέλευση: Σε αυτό το έθιμο βλέπουμε έντονα σημάδια διονυσιακής λατρείας.

Οι κουδουνάτοι

Πότε: Από την Τσικνοπέμπτη και εξής.

Πού: Νάξος και σε άλλα μέρη της Ελλάδας.

Περιγραφή: Νέοι και νέες μασκαρεύονται και πηγαίνουν από σπίτι σε σπίτι πίνοντας άφθονο κρασί, χορεύοντας και τραγουδώντας κοτσάκια, τα οποία στο μεγαλύτερο ποσοστό τους είναι γεμάτα βωμολοχίες και πειράγματα ερωτικού και όχι μόνο περιεχομένου. Οι γυναίκες φορούν συνήθως ανδρικά ρούχα και οι άνδρες γυναικεία, ενώ μερικοί παρουσιάζουν διάφορα επαγγέλματα ή υποκρίνονται γνωστούς αστείους χορικούς ρύπους. Κάποιοι νέες φορούν υφαντές ενδυμασίες και βάζουν στο στήθος ή στο κεφάλι χρυσά φλουριά ή κοσμήματα ενώ κάποιοι νέοι φορούν βράκες. Πολλοί φορούν μουτσούνες για να μη δείξουν ποιοί είναι.

Την Τυρινή Δευτέρα και το Τυρινό Σάββατο κάνουν την εμφάνισή τους οι κουδουνάτοι, βοσκοί και γεωργοί, νέοι κυρίως, που φορούν το αμπαδέλλι, μια κάπα με κουκούλα από μαλλί προβάτου.

Το πρόσωπο του κουδουνάτου είναι σκεπασμένο με μεταξωτό ή λεπτό βαμβακερό ύφασμα ή μαντήλι και κανείς δεν μπορεί να τον αναγνωρίσει. Αυτό παραπέμπει στον

Ηρακλή που είχε καλυμμένο το πρόσωπό του, όταν πήγαινε να μηθεί στα Ελευσίνα Μυστήρια. Το καλυμμένο πρόσωπο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μέθοδος συμφιλώσης του ατόμου με τον εαυτό του και τους γύρω του.

Στη μέση, στο στήθος και στην πλάτη οι κουδουνάτοι περιζώνονται με χοντρό σχοινί, από το οποίο κρέμονται σειρές κουδουνιών, που με τον ήχο τους διώχνουν τα κακά δαιμόνια από το χωριό. Στο δεξί χέρι κρατούν ένα χοντρό ξηρό βλαστό κουφοξυλιάς που ονομάζεται «σάμπα» και συμβολίζει τη γονιμότητα. Οι κουδουνάτοι, μαζί με το πλήθος που τους ακολουθεί, καταλήγουν σε κάποια πλατεία όπου ξεκινά ένας μεγάλος χορός μόλις εμφανίζονται ένας γαμπρός και μια νύφη, που συμβολίζει τη βλάστηση. Το δρώμενο κορυφώνεται, όταν τη νύφη την αρπάζει κάποιος από τους παριστάμενους, που την χορεύει και την πηγαίνει προς την εκκλησία υπό την καταδίωξη του γαμπρού. Ο γαμπρός σώζει τη νύφη, την φέρνει πίσω και ο χορός συνεχίζεται.

Οι κουδουνάτοι επίσης συνοδεύουν και τη γριά, έναν άντρα ντυμένο γυναίκα που συμβολίζει τη γνώση και τη σοφία. Κρατάει μια ρόκα και γνέθει και ένα καλάθι μέσα στο οποίο βάζει τα αβγά που μαζεύει από τα σπίτια που επισκέπτεται με τους κουδουνάτους. Τα αβγά είναι σύμβολο ζωής και το

καλάθι είναι η μήτρα. Κάποιος άλλος πάλι, φορώντας προβιές και έχοντας κρεμασμένη στο λαιμό του την λεγόμενη μπούκα (μεγάλο κουδούνι από τράγο), παριστάνει την αρκούδα που ακολουθεί δεμένη με σχοινί τον αρκουδιάρη, ο οποίος χτυπώντας ένα τύμπανο της παίζει το ρυθμό γιάλα-γιαλάγια για να χορέψει. Η αρκούδα συμβολίζει τον χειμώνα ή το κακό και τη σκληρότητα που έχει δαμαστεί όμως από τον άνθρωπο – αρκουδιάρη.

Σκοπός: Η γονιμότητα της γης και των ανθρώπων σε όλα τα επίπεδα.

Προέλευση: Το έθιμο των κουδουνάτων αντιστοιχεί με τα δρώμενα μέσα στα εαρινά Διονύσια και το έθιμο της φαλλοφορίας, το οποίο γινόταν στα μεγάλα Διονύσια στη Δήλο και στη Αθήνα. Το κλέψιμο της νύφης συσχετίζεται με τον μύθο της Περσεφόνης.

Η μόστρα

Πότε: Την Τυρινή Κυριακή.

Πού: Χίος.

Περιγραφή: Στην περιοχή Θυμιάνα, την τυρινή Κυριακή κατεβαίνει η «μόστρα», που είναι αναβίωση της μάχης των ντόπιων με τους πειρατές του Μεσαίωνα. Οι Θυμιανούσιοι, σύμφωνα με την παράδοση, νίκησαν τους πειρατές και επειδή έτυχε να είναι Τυρινή Παρασκευή πήραν τους αιχμάλωτους στην πλατεία του χωριού και τους μόστραραν. Οι νέοι του χωριού, ντυμένοι πειρατές και βρακάδες, χορεύουν τον παραδοσιακό χορό ταλίμι που είναι αναπαράσταση της μάχης. Έπειτα τραγουδώντας ένα πολεμικό άσμα με τη συνοδεία μουσικών οργάνων κατευθύνονται προς την εκκλησία του Αγίου Ευστράτιου όπου δένουν στα κάγκελα του ναού χιώτικα λάβαρα και σημαίες. Χορεύουν ανά δύο, κραδαινοντας μεγάλα σπαθιά και φωνάζοντας: «Βρε-Βρε-Μωρή-Μωρή». Στο τέλος χορεύουν όλοι μαζί τον ιδιότυπο χορό «Δετό», πιασμένοι από τους ώμους. Με τον καιρό προστέθηκαν στο έθιμο και αλλά στοιχεία όπως παρέλαση αρμάτων και μασκαράδες.

Σκοπός: Αναβίωση του γεγονότος που περιγράφεται, τόνωση της ιστορικής τοπικής μνήμης.

Προέλευση: Μεσαιωνική πραγματικότητα. Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα καταγράφονταν πλήθος πειρατικών επιδρομών στα νησιά του Αιγαίου.

Το στοιχείο της Χάρμαινας

Πότε: Το Σάββατο βράδυ, πριν από την Καθαρά Δευτέρα.

Πού: Άμφισσα.

Περιγραφή: Σύμφωνα με έναν παλιό μύθο, η Λενιώ, η αγαπημένη του Κωσταντή, πέφτει νεκρή από κεραυνό στην πηγή της Χάρμαινας στην συνοικία Ταμπάκικα (παλιά βυρσοδεψεία) της Άμφισσας. Ο Κωσταντής μαθαίνοντας τον χαμό της αγαπημένης του πέφτει από το κάστρο, σκοτώνεται και στοιχειωμένος πια τριγυρνά στα καλντερίμια της πόλης θρηνώντας τον χαμό της.

Αποκρουστική μορφή το στοιχείο, φόβος και τρόμος της περιοχής αλλά και προστάτης της πηγής της Χάρμαινας και των βυρσοδεψών, το τελευταίο Σάββατο της Αποκριάς κατεβαίνει τα σκαλιά του Αι-Νικόλα στην Άμφισσα συνοδευόμενο από άλλα αλλόκοτα πλάσματα, τις Νεραίδες, τις Μάγισσες, τους Ντεβέτσες, τους Μποτσνάκηδες, τους Ξυλένιους, τους Αχυρένιους, τους Αράπηδες και μαζί με ένα πλήθος δερματοφόρων και κουδουνοφόρων συναντιέται με τα άλλα δύο στοιχεία της Τέχολης και του Γκιριζιού, φύλακες άλλων πηγών, με τα οποία παλεύει και βγαίνει νικητής.

Σκοπός: Να ξορκίσουν τα φαντάσματα και να τιμήσουν το πνεύμα που τους προστατεύει.

Προέλευση: Πρόκειται για έθιμο που αναβιώνει τους θρύλους και τις παραδόσεις των παλιών βυρσοδεψών (Ταμπάκηδων) που συνήθιζαν να ξορκίζουν τα φαντάσματα που τους ταλαιπωρούσαν τα βράδια που δούλευαν κοντά στη βρύση. Στους θρύλους αυτούς όμως συναντάμε και το στοιχείο της Χάρμαινας που τους αγαπούσε και τους προστάτευε.

Πανάρατος

Πότε: Καθόλη τη διάρκεια των Απόκρεω.

Πού: Καρπενήσι.

Περιγραφή: Πρόκειται για μια λαϊκή θεατρική παράσταση που έχει την εξής υπόθεση: ο Πανάρατος (αγαπητικός της βασιλοπούλας), γιος του βασιλιά της Θράκης, φιλοξενείται και ανατρέφεται στο παλάτι του βασιλιά (πατέρα) και ερωτεύεται τη βασιλοπούλα, με την οποία δεσμεύεται κρυφά. Ο βασιλιάς, που προορίζει την κόρη του για άλλον ομογάλακτο, ανακαλύπτει το γεγονός και αποκεφαλίζει τον Πανάρατο. Η βασιλοπούλα αυτοκτονεί, ενώ ο υπασπιστής της και ο χορός σκοτώνουν τον βασιλιά. Ακολουθεί η ανάσταση από τον Χάρο,

που προστάζει τους νεκρούς: «Και παρευθύς εξήλθον εκ του Άδου! Και τας ψυχάς αναλάβετε και πάντες εγερθήτε!...»

Σκοπός: Υποδοχή της άνοιξης.

Προέλευση: Σύμφωνα με την προφορική παράδοση τον Πανάρατο έφερε στο Καρπενήσι το 1918 ο Ηπειρώτης, κτίστης τότε της εκκλησίας Αγίας Τριάδας, μαστρο-Τασιός Παπαγεωργίου. Όμως η ανάσταση των νεκρών ταυτίστηκε με άλλα «αγερμικά αποκριάτικα έθιμα», στα οποία ύστερα από τον θάνατο που έφερε στη φύση ο χειμώνας, έρχεται η ανάστασή της την Άνοιξη που ξεκινά μετά τις Αποκριές.

Μπουμπούνα

Πότε: Τελευταίο Σάββατο πριν από την Καθαρά Δευτέρα.

Πού: Θράκη.

Περιγραφή: Μέρες πριν από το Σάββατο, οι κάτοικοι συλλέγουν και συγκεντρώνουν στην πλατεία του χωριού παλιά ξύλα, στρώματα από άχυρο, ψάθες και άχρηστα τσουβάλια. Το βράδυ του Σαββάτου βάζουν φωτιά σε αυτά τα υλικά και αρχίζει η Μπουμπούνα. Στο έθιμο συμμετέχουν όλοι οι κάτοικοι αλλά κυρίως τα νέα παλικάρια που με άλματα πάνω από τη φωτιά προσπαθούν να εντυπωσιάσουν τις κοπέλες του χωριού. Μετά από τα άλματα ακολουθούν κυρίως θρακιώτικοι χοροί γύρω από την φωτιά, ακολουθεί προσφορά λουκάνικου και κόκκινου κρασιού σε όλους τους παρευρισκόμενους.

Σκοπός: Το έθιμο έχει ως σκοπό τον αποχαιρετισμό του χειμώνα, το καλωσόρισμα της Άνοιξης και την αρχή της σποράς της γης με ελπίδες για μια καλή σοδειά.

Προέλευση: Είναι ένα έθιμο που κυριάρχησε στον ελλαδικό χώρο με τον ερχομό των προσφύγων από την Ανατολική Θράκη γύρω στο 1926.

Ο Μπέης

Πότε: Κυριακή της Αποκριάς.

Πού: Θράκη.

Περιγραφή: Στο Διδυμότειχο του Έβρου πραγματοποιείται αναβίωση του εθίμου του «Μπέη». Είναι ένας αποκριάτικος θίασος, μόνο με άντρες, που διακωμωδεί τον Τούρκο “μουχτάρ” και τιμά τη μητέρα γη. Αποτελείται από τον Μπέη και τη συνοδεία του, την ελληνοπούλα νύφη, και το “ζευγάρι” που δεν είναι τίποτα άλλο από δυο ταλαίπωρους που οδηγούν το κάρο που επάνω κάθεται ο Μπέης. Ο θίασος με τη συνοδεία μουσικών, αφού γυρίσει μέσα στο χωριό, αφού δεχθεί τα δώρα των κατοίκων (πετσέτες, σιτάρι ή καλαμπόκι) και αφού κατεβάσει πολύ κρασί, καταλήγει στην πλατεία. Εκεί ο Μπέης κλέβει γη. Μετρά με ανοιχτούς δρασκελισμούς ένα κομμάτι γης και το κάνει δικό του. Το “ζευγάρι” ζεύεται το αλέτρι με το υνί και ο Μπέης ξεκινά το όργωμα. Έπειτα αρχίζει τη σπορά. Τότε οι θεατές επιχειρούν να κλέψουν την ελληνοπούλα, χτυπούν και ρίχνουν τον τενεκέ με τη σπορά του Μπέη και τρέχουν μέσα στο χωριό. Πίσω τους και οι φρουροί. Ο Μπέης κλαίει, ζητά συγχώρεση και καλεί τους απαγωγείς να επιστρέψουν πίσω και δεν θα τους πειράξει. Αντί αυτού τους δωρίζει κομμάτια από τα δικά του δώρα και παραγγέλνει στα όργανα χορό.

Σκοπός: Το έθιμο έχει σκοπό τον αποχαιρετισμό του χειμώνα, το καλωσόρισμα της άνοιξης και την αρχή της σποράς της γης με ελπίδες για μια καλή σοδιά. Επίσης την τόνωση της τοπικής μνήμης.

Προέλευση: Περίοδος Τουρκοκρατίας.

Ο Τζάρος

Πότε: Κυριακή της Αποκριάς.

Πού: Θράκη.

Περιγραφή: Στην Ξάνθη αναβιώνει το παλιό

έθιμο «Το κάψιμο του Τζάρου». Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, ο «Τζάρος» ή η «Τζάρους», κατά τους κατοίκους της ανατολικής Θράκης, είναι ένα κατασκευασμένο ανθρώπινο ομοίωμα, τοποθετημένο πάνω σε ένα σωρό από πουρνάρια. Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς καίγεται στο κέντρο της πλατείας ή σε υψώματα, για να μην έχουν το καλοκαίρι ψύλλους. Η ονομασία «Τζάρος» προήλθε από τον ιδιόρρυθμο ήχο που δημιουργεί η καύση του θάμνου «τζ,τζ,τζ...». Μετά την ολοκλήρωση του εθίμου, ακολουθεί ένα φαντασμαγορικό θέαμα με πυροτεχνήματα.

Σκοπός: Η φωτιά θα φέρει τον εξαγνισμό σε όλα τα επίπεδα, θα διώξει μακριά όλα τα κακοποιά στοιχεία που ταλαιπωρούν με τις δράσεις τους τους ανθρώπους.

Προέλευση: Πρόκειται για ένα έθιμο με διονυσιακές καταβολές.

Καλογεροδευτέρα-Καλογερικά

Πότε: Μια βδομάδα πριν από την Καθαρά Δευτέρα.

Πού: Θράκη.

Περιγραφή: Αναβιώνει κάθε χρόνο μία βδομάδα πριν από την Καθαρά Δευτέρα. Το πρωί της Δευτέρας, σε αρκετά χωριά της Θράκης, συγκεντρώνονται είκοσι έως τριάντα παλικάρια που είναι ανύπαντρα και διαλέγουν μεταξύ τους έναν ο οποίος θα είναι ο «καλόγερος». Στη συνέχεια τον ντύνουν με δέρματα ζώων (προβιές) και στη μέση του έχει περασμένα κουδούνια προβάτων. Το πρόσωπό του το βάφει με στάχτη και στο κεφάλι φοράει μια κουκούλα από δέρμα ζώου. Στα χέρια του κρατάει δύο ξύλα, τα ντουκμάκια, απαραίτητα για τη «δράση» του καλόγερου. Οι συνοδοί του είναι ντυμένοι με τα ποτούρια, θρακιώτικη ενδυμασία του Κρουονερίου. Στην παρέα υπάρχει πάντα και ένας μεταμφιεσμένος σε τσιγγάνα.

Η εύθυμη συντροφιά δημιουργώντας πολύ θόρυβο, περιφέρεται σε όλα τα σπίτια του χωριού με τη συνοδεία μιας γκαίντας. Όταν μπούνε στην αυλή του σπιτιού, προκειμένου να δημιουργήσουν περισσότερη φασαρία και να γίνει η παρουσία τους αντιληπτή, χτυπούν τα ξύλα που κρατούν στα χέρια τους. Οι νοικοκυραίοι τους δίνουν συνήθως χρήματα και αυγά και κερνάνε τον καλόγερο και τη συντροφιά του διάφορους μεζέδες με τσίπουρο ή ούζο.

Αφού περάσουν απ' όλα τα σπίτια του χωριού, το απόγευμα καταλήγουν στην πλατεία όπου συγκεντρώνονται όλοι οι

κάτοικοι προκειμένου να κάνουν το έθιμο της σποράς. Εκεί η συντροφιά του καλόγερου επιλέγει έναν κάτοικο του χωριού, τον καλύτερο νοικοκύρη, και τον χρίζει βασιλιά. Ταυτόχρονα καταφθάνει ένα ξύλινο άροτρο στο οποίο οι μεταμφιεσμένοι παίρνουν τη θέση των βοδιών και ο βασιλιάς κρατώντας το αλέτρι κι ένα ξύλινο κοντάρι τους κεντρίζει, για να «οργώσουν» τη γη. Με αυτόν τον τρόπο σέρνουν το αλέτρι στην πλατεία, κάνοντας τρεις περιφορές. Μετά το εικονικό όργωμα, ο βασιλιάς παίρνει έναν τεκεκέ με σιτάρι και καλαμπόκι που έχει αναμειχθεί με στάχτη και το πετάει με τη σειρά του στο χωράφι. Με το υπόλοιπο μείγμα μουτζουρώνει τους παρευρισκόμενους. Στη συνέχεια αυτοί με τη σειρά τους έπαιρναν τεκεκέδες με νερό, για να ποτίσουν το χωράφι και είχαν το δικαίωμα να βρέξουν τον βασιλιά και τον καλόγερο. Οι βρεγμένοι τότε αρχίζουν να κυνηγούν με τις βέργες που κρατάνε το πλήθος. Το δρώμενο τελειώνει με πειράγματα, κέφι και χορό.

Σκοπός: Κατά την τέλεση του εθίμου οι κάτοικοι επιζητούσαν την ευγονία της γης από την οποία ήταν πλήρως εξαρτημένοι καθότι η κύρια ασχολία τους ήταν η γεωργία.

Προέλευση: Διονυσιακές καταβολές.

Οι Μωμόγεροι

Πότε: Κυριακή της Αποκριάς.

Πού: Μακεδονία.

Περιγραφή: Στα χωριά Πλατανιά και Σιταγροί του Νομού Δράμας συναντάμε το έθιμο των Μωμόγερων, το οποίο προέρχεται από τους Πόντιους πρόσφυγες. Η ονομασία του εθίμου προέρχεται από τις λέξεις μίμος ή μώμος και γέρος και συνδέεται με τις μιμητικές κινήσεις των πρωταγωνιστών. Αυτοί, φορώντας τομάρια ζώων (λύκων, τράγων ή άλλων) ή ντυμένοι με στολές ανθρώπων οπλισμένων με σπαθιά, έχουν τη μορφή γερόντων.

Οι Μωμόγεροι, εμφανίζονται καθ' όλη τη διάρκεια του δωδεκαήμερου των εορτών, και προσδοκώντας τύχη για τη νέα χρονιά, γυρίζουν σε παρέες στους δρόμους των χωριών και τραγουδούν τα κάλαντα ή άλλους ευχετικούς στίχους. Όταν δύο παρέες συναντηθούν, κάνουν ψευτοπόλεμο μεταξύ τους, ώσπου η μία ομάδα να νικήσει και η άλλη να δηλώσει υποταγή.

Σκοπός: Εξορκισμός του κακού.

Προέλευση: Διονυσιακές λατρείες.

Γαϊτανάκι

Πότε: Καθαρά Δευτέρα.

Πού: Καρπενήσι και Λειβαδιά (συναντάται και στην υπόλοιπη Ελλάδα).

Περιγραφή: Δρώμενο που χορεύεται από έξι ζευγάρια χορευτών, γύρω από ένα μεγάλο στύλο που τον στηρίζει ένα μέλος της ομάδας. Στην κορυφή του στύλου είναι πιασμένες αρκετές πολύχρωμες και μακριές κορδέλες. Κάθε κορδέλα (γαϊτάνι) την κρατάει ένας χορευτής και γυρίζει γύρω-γύρω τραγουδώντας κάποιο τραγούδι. Κάθε χορευτής περνάει τη μια φορά μέσα και την άλλη φορά έξω από τον άλλον, κι έτσι οι κορδέλες πλέκονται πολύχρωμες πάνω στο κοντάρι δημιουργώντας διάφορα χρωματιστά σχέδια.

Σκοπός: Υποδοχή της άνοιξης. Θεωρείται πως επιφέρει γονιμότητα και συνέχιση της ζωής.

Προέλευση: Οι κάτοικοι του Καρπενησίου ισχυρίζονται πως το έθιμο ήρθε με τους πρόσφυγες από τη Μ. Ασία, αλλά έχει σαφείς αρχαίες ρίζες, που σχετίζονται με τον ρυθμό της σπείρας ως συμβόλου της ζωής η οποία εξελίσσεται μέσα από αντιθέσεις.

Αχυρένιος-Γληγοράκης

Πότε: Καθαρά Δευτέρα.

Πού: Βόνιτσα.

Περιγραφή: Οι ψαράδες, αφού πιούν και μασκαρευτούν, βλέπουν το ομοίωμα ενός ανθρώπου που ονομάζουν «Γληγοράκης» να έρχεται στον δρόμο για το κοιμητήριο. Φτιαγμένος πρόχειρα από άχυρο και παλιάρουχα κάνει τη νεισοδό του πάνω σε έναν γάιδαρο, που τον τραβά ένας αγροφύλακας, ενώ του προσφέρουν βοήθεια δύο γιδοβοσκοί. Ακολουθούν η μάνα, η γυναίκα, οι μοιρολογίστρες, ο γιατρός, οι συγγενείς, ο παπάς. Τα λόγια του είναι παραλλαγμένα τροπάρια της νεκρώσιμης ακολουθίας. Το δειλινό γίνεται μεγάλο γλέντι με θαλασσινά, άφθονο κρασί, χορό και τραγούδι. Προς το τέλος της τελετής, σε κάποια διακοπή του γλεντιού, κάποιος εκφωνεί τον επικήδειο, που δεν είναι παρά μια καυστική σάτιρα της επικαιρότητας. Το απόβραδο ο Γληγοράκης στην άκρη του γαλαού ή μέσα σε πρόχειρα κατασκευασμένη βάρκα ρίχνεται στη φωτιά. Γύρω από τον αχυρένιο ομοίωμα που σιγοκαίγεται εξακολουθεί το γλέντι.

Σκοπός: Αναβίωση παλιού θρύλου με διονυσιακές ρίζες. Υποδοχή της Άνοιξης και ξόρκισμα όλων των κακών.

Προέλευση: Οι απόψεις για την προέλευση του εθίμου διάστανται. Κατά μία εκδοχή το έθιμο είναι εξέλιξη της σκωπτικής παράστασης κάποιων μοναχών της Αγίας

Παρασκευής εις βάρος ενός μοναχού με το όνομα Γρηγόριος. Άλλοι υποστηρίζουν ότι το έθιμο είναι κληρονομιά από τους Βενετσιάνους από την περίοδο που κατείχαν την περιοχή. Η επικρατέστερη άποψη στη Βόνιτσα είναι αυτή που θέλει τον Γληγοράκη ψαρά, ο οποίος αρνήθηκε τη θάλασσα και έψαξε τη τύχη του στη στεριά. Η θάλασσα όμως τον εκδικήθηκε και τον έριξε στα ξένα, να ταλαιπωρείται και να μην μπορεί να έχει σταθερή δουλειά.

Ψάχνοντας πιο βαθιά στον χρόνο θα βρούμε στοιχεία λατρείας της θεάς Δήμητρας. Οι μπάλες σανού γύρω από το μαύρο αχυρένιο ομοίωμα σηματοδοτούν τη χθόνια προέλευση του εθίμου και τον συσχετισμό με τη Γη και τα δημητριακά. Το εναλλακτικό όνομα «Γληγοράκης» σχετίζεται με την επιτάχυνση της καλοχρονιάς και της καλής εσοδείας, τη γρήγορη και επιτυχή ανάπτυξη των δημητριακών που σε αυτή την εποχή είναι που πρώτα προβάλλουν από το χώμα. Σχετίζεται επίσης και με την υποδοχή της Άνοιξης.

Βλάχικος Γάμος και χορός του πεθαμένου

Πότε: Ξεκινάει την Κυριακή της Αποκριάς και κορυφώνεται την Καθαρά Δευτέρα.

Πού: Θήβα.

Περιγραφή: Την Κυριακή της Αποκριάς οι Καπεταναίοι με τον Πανούση-σάτυρο (υπηρέτη), το φλάμπουρο και τα τοπικά

όργανα (νταούλι και πίπιζα), φέρνουν βόλτα στα βλάχικα κονάκια και συναθροίζουν τα παλικάρια του μπουλουκιού, τους Βλάχους Μακεδόνες και Λιάπηδες. Συγκεντρώνονται τα μπουλούκια στους κεντρικούς δρόμους και στην πλατεία και χορεύουν. Το βράδυ γίνεται το προξενιό και τα αρραβωνιάσματα, και ο χορός συνεχίζεται μέχρι τα ξημερώματα. Το πρωί της Καθαρής Δευτέρας σκούζει ο σκάρος (εγερτήριο) και κάθε μπουλούκι χωριστά ανάβει τη φωτιά του στην οποία και ψήνεται η προπύρα (πίτα) της νύφης, ενώ τα παλικάρια χορεύουν τον πυρρίχιο χορό. Το μεσημέρι τα μπουλούκια που στο μεταξύ έχουν συγκεντρωθεί στο εξωκλήσι της Αγίας Τριάδας, ξεκινούν την πομπή για το κέντρο της Θήβας όπου και θα γίνει ο γάμος. Αφήνουν τα προικιά της νύφης στην πλατεία, οι άνθρωποι αρχίζουν να χορεύουν κι έτσι ξεκινάει το ξύρισμα του γαμπρού. Ακολουθεί ο «Βλάχικος Γάμος» και στο τέλος «ο χορός του πεθαμένου».

Σκοπός: Ο Βλάχικος Γάμος εξασφαλίζει γονιμότητα και καλοτυχία. Ο χορός του πεθαμένου συμβολίζει τον θάνατο του χειμώνα και τη γέννηση της Άνοιξης.

Προέλευση: Πιστεύεται από τους ντόπιους ότι είναι κατάλοιπο της διονυσιακής παράδοσης (πομπή, πυρρίχιος χορός, βακχευόμενος σάτυρος) στους Βλάχους της Πίνδου. Πρόκειται για τα Βουκόλια της Θήβας (αρχαία διονυσιακή γιορτή που κατέληγε σε γάμο).

"Καρναβάλι" και "Μπουρανή"

Πότε: Καθαρά Δευτέρα.

Πού: Τύρναβος.

Περιγραφή: Το καρναβάλι του Τυρνάβου είναι ξακουστό. Ξεκινάει με την έναρξη του Τριωδίου και κορυφώνεται την Καθαρά Δευτέρα με το Μπουρανή. Στο καρναβάλι του Τυρνάβου, όπως και άλλων περιοχών, γίνονται μεταμφιέσεις, υπάρχει άφθονο κρασί και μία κατάσταση χαράς, ανεμελιάς και αποδέσμευσης από τα «πρέπει». Όσοι συμμετέχουν χορεύουν, τραγουδούν και κάνουν άσεμνες χειρονομίες, κρυμμένοι πίσω από τη μάσκα. Το μπουρανή είναι μία αλάδωτη σούπα, παρασκευασμένη, σύμφωνα με την παράδοση, από τα πρώτα χόρτα της Άνοιξης. Την Καθαρά Δευτέρα λοιπόν κερνάνε τη σούπα και κάνουν «πιπεράτα» πειράγματα, ενώ όλοι χορεύουν γύρω από το παραδοσιακό γαϊτανάκι που συμβολίζει τον κύκλο της ζωής και του θανάτου. Χαρακτηριστικό στον Τύρναβο είναι το φαλλικό στοιχείο, που υπάρχει στους εορτασμούς της Αποκριάς. Μάλιστα κατά διαστήματα απαγορεύτηκε, επειδή θεωρήθηκε ότι προσβάλλει «τα χρυσά ήθη». Ακόμα και τότε όμως γιορταζόταν κρυφά.

Σκοπός: Το ξύπνημα της φύσης την Άνοιξη με φωνές, κουδούνες, δυνατά χτυπήματα στο έδαφος. Επίσης εκείνη την περίοδο, όπως και το Δωδεκαήμερο των Χριστουγέννων, λένε ότι ανεβαίνουν οι νεκροί στον επάνω κόσμο. Ένας από τους σκοπούς των καρναβαλιστών είναι να ξορκίσουν τα πνεύματα των νεκρών και το κακό. Ακόμα πολλά έθιμα έχουν να κάνουν με τον θάνατο και τον γάμο, συμβολίζοντας τον κύκλο της ζωής και του θανάτου, αλλά και τη γονιμότητα, που έρχεται με την άνοιξη.

Προέλευση: Παρόμοια έθιμα υπήρχαν στην αρχαία Ελλάδα προς τιμήν του Διονύσου, αλλά και σε άλλες χώρες, όπως η Αίγυπτος με τις γιορτές της Ίσιδας, αλλά και στην εβραϊκή θρησκεία με το Πορνίμ.

Κούλουμα

Πού: Σε ολόκληρη τη Στερεά Ελλάδα κυρίως αλλά και σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο.

Πότε: Καθαρά Δευτέρα

Περιγραφή: Οι οικογένειες πηγαίνουν στην εξοχή κρατώντας καλάθια με νηστίσιμα φαγητά, ενώ τα παιδιά

πετούν πολύχρωμους χαρταετούς. Συνήθως γίνονται διαγωνισμοί για το ποιος χαρταετός θα πετάξει ψηλότερα, ενώ στο τέλος της ημέρας τους αφήνουν να πετάξουν ελεύθεροι στον ουρανό.

Σκοπός: Ουσιαστικά η υποδοχή της Άνοιξης.

Προέλευση: Διονυσιακά κατάλοιπα. Επίσης στην Κίνα συναντάται η κατασκευή και το πέταγμα χάρτινων, και από άλλα υλικά κατασκευασμένων, αετών συμβολίζοντας την πτήση προς την ελευθερία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ζούμε σε μια χώρα που κάθε σπιθαμή του εδάφους της μαρτυρεί πολιτισμό και ιστορία. Είναι ένα προνόμιο μοναδικό, το οποίο όμως δημιουργεί και τη σοβαρή υποχρέωση της προστασίας αυτής της κληρονομιάς. Η πολιτιστική κληρονομιά μας παραμένει δάσκαλος και οδηγός, η εσωτερική μας δύναμη, η ευσυνειδησία και η υπερηφάνεια μας, αλλά και η ταυτότητά μας.

Πέρα όμως από τη διαφύλαξή της ταυτότητάς μας, βαθύτερος σκοπός όλων αυτών των εορτών είναι η βίωση μιας στιγμής που ξεπερνάει τον φθαρτό χρόνο και η επιστροφή στον μυθικό χρόνο, μιας στιγμής πιο πνευματικής που αγγίζει τα όρια του ιερού, μιας στιγμής που θα μας κάνει να μεγαλώσουμε, να υψωθούμε προς τον ουρανό, να πλησιάσουμε προς το ανώτερο, προς το πιο πνευματικό μας μέρος.

Μέσα από την αναβίωση των εθίμων του χειμώνα, λόγω του μυστηριακού τους χαρακτήρα, δίνεται η ευκαιρία της ένωσης με την πρωταρχική αιτία, με το κέντρο και τη βαθιά κατανόηση ότι ο εξαγνισμός σε όλα τα επίπεδα επιτρέπει περισσότερο το άγγιγμα της ουσίας. Η αιώνια πάλη μεταξύ καλού και κακού φαίνεται έντονα μέσα από τον δυισμό των δυνάμεων που παρουσιάζονται στην πληθώρα των εθίμων. Απαραίτητο στάδιο η βουτιά στο σκοτάδι, ο θάνατος, για να πραγματοποιηθεί η Αναγέννηση.

ΠΗΓΕΣ

ΒΙΒΛΙΑ

- «Ιστορική και κοινωνική λαογραφία της Ανατολικής Θράκης», Ελένη Σπαθάρη-Μπεγλίτη, Δοκίμο 1997
- «Λαϊκή Πίστη & Λατρεία στην Θράκη», Κώστας Θρακιώτης 1991
- «Αρχαίοι και σύγχρονοι Θράκες» (Ηθη και έθιμα των αρχαίων και οι ρίζες των σημερινών θρακών), Πέτρος Γεωργαντζής 1978
- «Η προσφορά των Θρακών στους αγώνες του Έθνους 1453-1923», Θεόδωρος Κυρκοῦδης 1998
- «Αρχαία Ελληνική Θρησκεία – Αρχαϊκή και Κλασσική εποχή», WalterBurkert Αθήνα 1993
- «Ιστορία της Θράκης», Κ.Γ. Κουρτίδου 1932
- «Ελληνικά εορταί και έθιμα της λαϊκής λατρείας», Γ.Α. Μέγας, Αθήνα 1956 και 1988 Οδυσσεάς
- «Παγανιστικά έθιμα στον Χριστιανισμό», Λάζος, Χ.Δ. (2007). Αθήνα Ιάμβλιχος
- «Έθιμα στις γιορτές» Σιέττος, Γ. (1975). Πειραιάς
- «Ιστορία του Βόρειου Ελληνισμού της Μακεδονίας», Βακαλοπούλου, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1991
- «Πρωτοχρονιά και Θεοφάνεια στη Δυτική Μακεδονία», Τζημουράκας, Μακεδονική Ζωή, 1977
- «Τα Ραγκουτσάρια της Πρωτοχρονιάς», απάνω στο Βίτσι, Σ. Μαντάς, Μακεδονική Ζωή, 1986
- «Η προέλευση και η Χρονική Τοποθέτηση των Εθίμων των Μεταμειφίσεων και των Πυρών», Ι.Μπακάλης
- «Λαϊκές τελετουργίες στην Κρήτη-Έθιμα στον κύκλο του χρόνου»,
- Νίκος Ψιλάκης, Εκδόσεις ΚΑΡΜΑΝΩΡ
- «Κρητικά Λαογραφικά για τους Μήνες», Μιχάλης Γρηγοράκης, Έκδ. Χανιώτικα Νέα, Χανιά-Απρίλιος 2002
- «Η Κρήτη της παράδοσης», Στιβακτάκης Αντώνης, Εκδοτικός οίκος Συμυρνωτάκη, 1988
- «Ηθη και έθιμα της Κρήτης», Βασίλης Χαραλαμπάκης, Εκδόσεις Ι. Συμυρνωτάκη-Μ. Κυριακή
- «Τα παλαιά χρόνια, η ζωή και τα έθιμα», Νικ. Ανδρ. Μαρκάκη, Χανιά 1998
- «Λαογραφία Κρήτης» τόμος 'Β Ευαγγελία Λαμπιθανάκη-Παπαδάκη
- «Λαογραφία Κρήτης», Γιάννης Μαυρακάκης, Εκδόσεις Στεφ. Βασιλόπουλος, Αθήνα 1985
- «Τα πασχαλινά και της Άνοιξης», Δημήτρης Λουκάτος, Εκδόσεις Φιλιππότη, Αθήνα 1995
- «Κρήτες Θεοί», Νίκος Ψιλάκης, Εκδόσεις ΚΑΡΜΑΝΩΡ
- «Κρητική Μυθολογία» Νίκος Ψιλάκης, Εκδόσεις ΚΑΡΜΑΝΩΡ, 1996
- «Προλήψεις και Δεισιδαμονίες της Φωκίδος» Γ. Κουτσοκλήνη, Πρόεδρος της Ε.Φ.Μ.
- «Έθιμα και Παραδόσεις στη Στερέα Ελλάδα» Λαογραφικός Σύλλογος Ευρυτανίας
- «Χριστουγεννιάτικα Τσαρούχια» Γ. Αθανά
- «Ελληνικές γιορτές και έθιμα της λαϊκής λατρείας», Γ.Α. Μέγας, εκδόσεις: Οδυσσεάς, 1988
- «Παλμοί και Θρύλοι Δυτικής Θεσσαλίας», Βασίλη Θ. Πάσχου, εκδόσεις: Σπύρος Ν. Μπογιάτης, 1981
- "Παραδόσεις Α&Β", Ν. Πολίτη, ,1994
- «Οι μήνες στην αγροτική και ποιμενική ζωή του λαού μας», Βασίλης Λαμινάτος Εκδ. Δωδώνη 1987
- «Ηθη και Έθιμα Ελληνικής Υπαίθρου», Τάκης Δόξας,Ανέκδοτη εργασία, χειρόγραφη στην Δημόσια Βιβλιοθήκη του Πύργου Ν.Ηλείας
- «Πριν Χαθούν... Λαογραφικά Επαρχίας Ολυμπίας», Γιάννης Κλουκίνας, Εργασία τυπωμένη από τον ίδιο - Δημόσια Βιβλιοθήκη του Πύργου Ν.Ηλείας.
- «Ελληνικά Εορταί και Έθιμα της Λαϊκής Λατρείας», Γ.Α. Μέγας. Αθήνα 1957
- «Κοντά στις Ρίζες», Κ. Ρωμαιοσ., Εκδ. Εστία. Αθήνα 1980
- «Λαογραφικά Σύμμεκτα Α' & Β» Ν.Γ. Πολίτου. ΑΘΗΝΑ 1975
- «Ηθη- Έθιμα- Δοξασίες και Βιώματα του Λαού μας», Ζάχου Ν. Ξηροτύρη, Αθήνα 1998
- «Περιυναγωγή Γλωσσικής Ύλης και Εθίμων του Ελληνικού Λαού ίδια δε της Πελοποννήσου», Π. Παπαζαφειρόπουλου, Εκδ. Κάμμος. Πάτρα

ΑΡΘΡΑ ΑΠΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ/ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- «Η Καθαρή Δευτέρα», Γ. Ν. Αικατερινίδη, ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ, τεύχος 4-2-2001, Καθημερινή.
- «Η αθανατοκρομμύδα Πρωτοχρονιάτικο γούρι», Γ. Πλουβεράκη.
- Βοιωτική εφημερίδα Η Σκυτάλη
- «Οι «Καλημεράδες» του Μεγάλου Χωριού». Ευρυτανικά Νέα (2007). Αρ. Φύλλου 217
- «Αρχαιοελληνικά Ημερολόγια και γιορτές». Αγάπη Χατζηπαλάση. Περιοδικό Νέα Ακρόπολη, τεύχος 93
- «Τα Διονυσιακά στη σύγχρονη Παράδοση», Θεοδωρίδου Φρίντα. Περιοδικό Νέα Ακρόπολη, τεύχος 88
- «Θεοί που Πεθαίνουν και Ανασταίνονται την Άνοιξη», Ισμήνη Αληζιώτη. Περιοδικό Νέα Ακρόπολη, τεύχος 100
- «Τα Αρχαία Ελληνικά Μυστήρια», Χάρης Κληματσίδας. Περιοδικό Νέα Ακρόπολη, τεύχος 98
- «Το Χειμερινό Ηλιοστάσιο», Κωστής Μελισσαρόπουλος. Περιοδικό Ιλισός, τεύχος 151
- «Η Χειμερινή Τροπή του Ήλιου», Δημ. Ιωαννίδης. Περιοδικό Ιλισός, τεύχος 199

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

1. «Εγκυκλοπαίδεια εσωτερισμού και αποκρυφισμού γνώσεως» Τόμος Έκτος, Πέτρος Γράβγγερ, Αθήνα 1975
2. «Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια», Δρανδάκη, Π. (επιμ.), τόμος Α. Αθήνα: Φοίνιξ

INTERNET

- www.xronos.gr
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%98%CE%B5%CE%BF%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B9%CE%B1>
- <http://www.e-city.gr/evrytania/home/view/view.php>
- <http://www.e-city.gr/fokida/home/view/view.php>
- <http://www.sansimera.gr/articles/199>
- <http://maccunion.wordpress.com>
- <http://www.gokastoria.gr/>
- <http://entopios.gr>
- <http://www.ingr/news/com>
- www.fokidnet.com
- http://www.pass2greece.gr/culture_det.asp?offset=10&culture_id=39
- <http://www.iefimerida.gr/node/30569>
- http://www.matia.gr/7/77/77_1_3.html
- <http://www.asxetos.gr/pedia/giortes-epoxes/apokries-ethima/o-geros-kai-i-korela-stin-skyro-19069.html>
- http://www.chios.gr/guide/1traditions3_grxx.htm
- <http://www.fhw.gr/chronos/02/crete/gr/religion/index7.html>
- <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/mk/2009/VoutsilakouAnna/attached-document/Voutsilakou.pdf>

ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

1. Κωνσταντίνος Γκατσούρας (χωριό: Δρυμός Ελασσόνας, Νομός Λάρισας)
2. Βάγια Τσόγκα (χωριό: Δρυμός Ελασσόνας, Νομός Λάρισας)
3. Δέσποινα Αθανασουρέλια (Πόλη: Βόλος, Νομός Μαγνησίας)
4. Δημήτρης Αθανασουρέλιας (Πόλη: Βόλος, Νομός Μαγνησίας)
5. Δημήτρης Ντουλάς (Χωριό: Χορευτό Πηλίου, Νομός Μαγνησίας)
6. Αλεξανδράκη Ντόρριτ 61 ετών κάτοικος Λαυρίου
7. Αναγνώστου Μαρία 83 ετών κάτοικος Καρπενησίου
8. Ζούκα Ρίτα 70 ετών κάτοικος Λαυρίου
9. Μαραγκού Σοφία 87 ετών κάτοικος Άμφισσας

Η Νέα Ακρόπολη πραγματοποιεί δράσεις για τη Φιλοσοφία, τον Πολιτισμό και τον Εθελοντισμό, προσφέροντας ουσιαστικές επιλογές και καλύπτοντας όλους όσοι επιθυμούν να φέρουν στη ζωή τους μια εσωτερική αναγέννηση.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Εισαγωγικό σεμινάριο Εσωτερικής Φιλοσοφίας και Εσωτερικής Ψυχολογίας • Ανοιχτές συζητήσεις για τη Φιλοσοφία • Διαλέξεις, σε συνεργασία με χώρους πολιτισμού, για την Παγκόσμια Ημέρα Φιλοσοφίας υπό την αιγίδα της UNESCO

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους • Θεατρικά δράματα • Μουσικές θεματικές βραδιές • Δημιουργικά εργαστήρια: αρχαιολογικών αντιγράφων, πυρογραφίας, ζωγραφικής • Εκδοτική δραστηριότητα βιβλίων εσωτερισμού και φιλοσοφίας • Αθλητική δραστηριότητα: αθλητικοί αγώνες, τουρνουά, φιλοσοφικές πολεμικές τέχνες • Ομάδες ανάγνωσης και ανταλλαγής βιβλίων (Booksharing – Booklab)

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Οικολογικές πρωτοβουλίες για τη φροντίδα πάρκων, δασών, παραλιών • Κοινωνικές πρωτοβουλίες στήριξης ευπαθών ομάδων και προσφοράς • Αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών • Σεμινάρια για την ανάπτυξη της εθελοντικής συνείδησης • Δίκτυο ανταλλακτικής και εναλλακτικής οικονομίας • Ετήσια Πανελλήνια Πορτή Εθελοντισμού, με συμμετοχή τοπικών και διεθνών εθελοντικών οργανισμών (Κίνηση Φορέων Εθελοντισμού)

Αθήνα, 210 88 10 830

Ιλίσια, 210 7794368, 6987124197

Περιστέρι, 2130282657

Αιγάλεω, 698 185 8033

Καλλιθέα, 216 7007072

Πειραιάς, 211 4025482

Θεσσαλονίκη (κέντρο), 2310-285020

Θεσσαλονίκη (Άγιος Δημήτριος), 6979496723

Θεσσαλονίκη (Ανάληψη), 2313094863

Ηράκλειο, 6981888493

Ρέθυμνο, 28310 52884

Χανιά, 2821023189

Βόλος, 6974482907

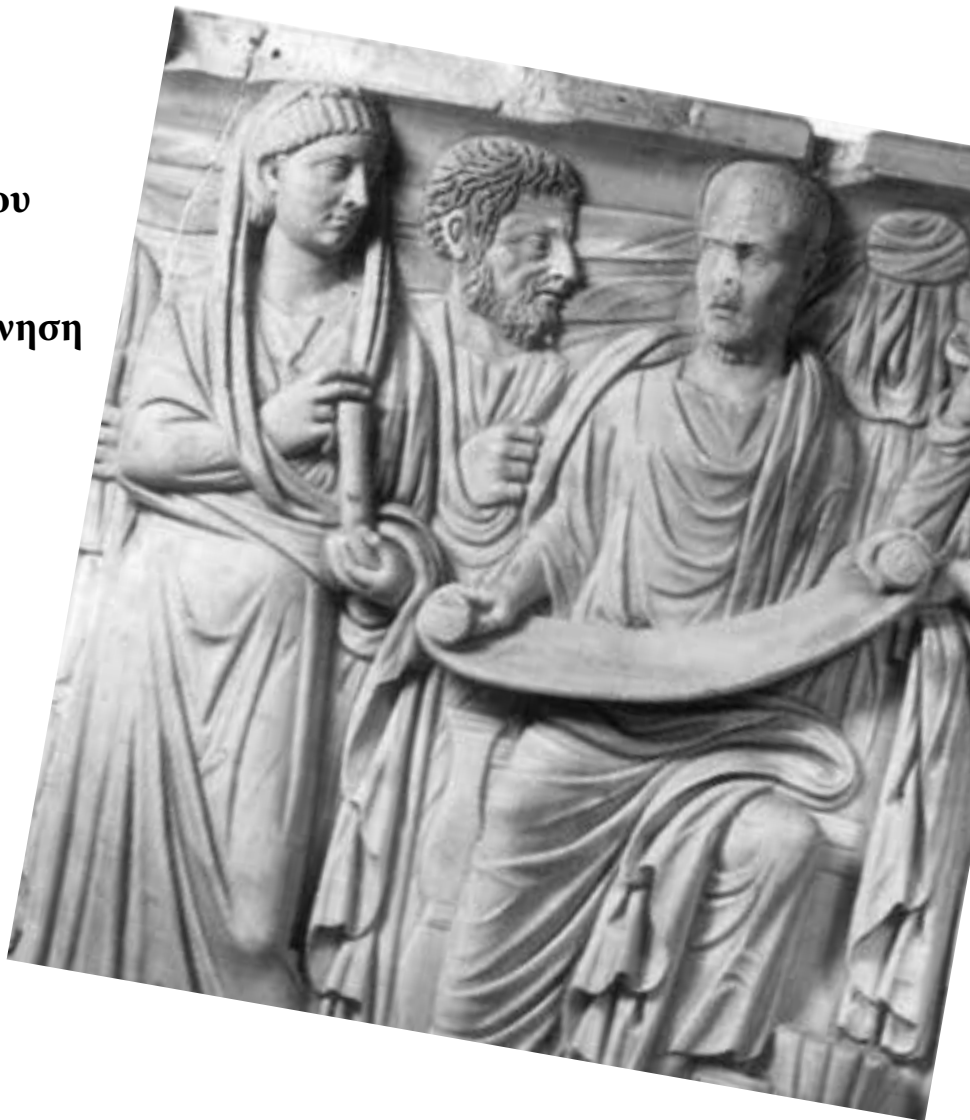
Πάτρα 2610006923 & What's up 6980500044

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Νεοπλατωνισμός

- Η πολιτική έκφραση του Νεοπλατωνισμού
- Επιρροές στην Αναγέννηση
- Άγιος Αυγουστίνος
- Πορφύριος
- Ιάμβλιχος
- Πλωτίνος
- Υπατία

Socialize

philosophically

βρείτε τις εκδόσεις
μας ηλεκτρονικά
στο scribd.com

Ενημέρωση
Διαγωνισμοί
Short films and
spots for thinking
Φωτογραφίες
Ρητά for sharing

www.nea-acropoli.gr

www.nea-acropoli-athens.gr

www.nea-acropoli-thes.gr

ζήσε με την

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Ποιος είμαι;

Από πού έρχομαι;

Πού πηγαίνω;

Οι απαντήσεις
θα αναζητηθούν
στους:

Πλάτωνα

Αριστοτέλης

Μπαγκαβάτ Γκίτα

Βούδας

Κομφούκιος

Θιβέτ

Αίγυπτος

Πλωτίνος

Στωικοί

Καντ

Διάρκεια:

12 συναντήσεις

Ενάρξεις: κάθε μήνα στα κέντρα της Νέας Ακρόπολης στην Ελλάδα

ISSN 2944-9367

9 772944 936004